

بازدید شد
۱۳۸۱

۴۰۱

کتابخانه مجلس شورای ملی		
اسم کتاب	مجموعه	
مؤلف	موضوع	مؤسسه ۱۳۰۲
شماره ثبت کتابخانه		شماره دفتر
۹۱۹۵		۹۴۴

بازرسی شد
۹۴

بسم الله الرحمن الرحيم

هذه نايحة جلييلة وموعظة بليغة وهي اربعون سورة من التوراة التي كلف الله تعالى
موسى بن عمران بلا ترجمان **السورة الاولى** عجيبت لمن ايقن بالموت كيف يفرح وعجيبت لمن ايقن بالحسنة
كيف يجمع المال وعجيبت لمن ايقن بالغير كيف يخطك وعجيبت لمن ايقن بزوال الدنيا كيف يطين اليها
وعجيبت لمن ايقن ببقاء الآخرة ونعيمها كيف يستريح وعجيبت لمن هو بالبالسان جاهل بالقلب وعجيبت
لمن هو متطهر بالماء وغير الماء بالقلب وعجيبت لمن اشتغل بعبودية الناس وهو غافل عن عبودية نفسه
عجيبت لمن يعلم ان الله تعالى مطلع عليه كيف يعصيه وعجيبت لمن يعلم انه يموت ويدخل في القبر وما
يحاسب بعد كيف يستأنس بالناس يقول الله تعالى لا اله الا انا وحدي حقاً حقاً ومحمد عبدي ورسولي
السورة الثانية شهدت نفسي لنفسي بان لا اله الا انا وحدي لا شريك لي وان محمداً عبدي ورسولي
ومن لم ير يقضائي ولم يصبر على بلاي ولم يشكر على نعمائي ولم يقنع بعبادتي فليطلب بتاسواني ومن
اصبح حزينا على الدنيا فكلنا اصبح ساخطا على ومن اشتكى مصيبتك نزلت به فقد شكاني ومن دخل على
بيته فحق فتواضع له لاجل شانه ذهب ثلثا دينه ومن لم وجه على ميت فكانت اخذ روحه بالحق
ومن كسر عودا على قبر ميت فكانما هدم كعبتي ومن لم يبالى من اين ياكل لربا بالى من اين باب ادخل في جحيم
ومن لم يكن في الزيادة في الدين في كل يوم خوفي التقصان ومن كان في التقصان فالقوت خير له ومن عمل بما
علم زدت على العلم **السورة الثالثة** يابن ادم من قنع استغنى ومن ترك الحمد استراح ومن اجتنب
الحرام طهر دينه ومن ترك الغيبة ظهر بهجته في القلوب وتوقرت حسنة ومن اغتراف من الناس سلم
منهم ومن قل كلامه كل عقله ومن رضى بالقليل فقد وثق بالله عز وجل ومن رضى من الله بالقليل من
الرزق رضى الله عنه بالقليل من العمل يابن ادم انت بما تعلم لا تفعل فكيف تطلب علما بما لا تعلم يابن ادم
افيت عمرك في طلب الدنيا فنتى فطلب الجنة **السورة الرابعة** يابن ادم من اصبح حريصا على الدنيا لم يزدد
من الله الا بعدا وفي الدنيا الا كذا وفي الآخرة الا جهنم والزم الله قلبه مما لا ينقطع عنه ابدا وشغلا لا
يفرح منه ابدا وفقر الينا الغناه ابدا واسلا الا يبلغ مناه ابدا يابن ادم كل يوم ينقص من عزمك وانت
لا تدري وتوفي كل يوم وذاك وانت لا تحدين فلا بالقليل تقنع ولا بالكثير تشبع يابن ادم ما من يوم
بديد الا وباتك من عذبي وذاك وما من ليلة جديفة الا وباتتني الملائكة من عندك بعلى فمتا كل
رزقي ويقتضي في امرى وانت تدعوني واستجب لك بخيري اليك نازل وشرك الى صاعديهم المولى
انا وشرا العبد انت تشلني فاعطيك واستر عليك سوءة بعد سوءة وفيه بعد فيجته واستجيب
ولا تقصير شيئا وتسا في وتذكر غيري وتخاف الناس وتأسى وتخاف قهقهم وتأسى غضبي **السورة الخامسة**
يابن ادم لا تكن ممن يطوى التوبة بطلو الامل ويرجو الآخرة بغير العمل يقول قولوا لزامين ويعمل عمل

النافقين ان اعطى لم يقنع وان منع لم يصبر ويا مبالخير ولا يفعله ويحرم من الشر ولا ينهى ويحب
الصالحين ولكن منهم ويتبع المذنبين وهو منهم يابن ادم ما من يوم جديد الا ولا يرضى تطايبك
تقول يابن ادم تشى على ظهري وصحيرك في بطني يابن ادم تذهب على ظهري وتعدب في بطني يابن ادم انا
بيت الوعدة وانا بيت الوحشة وانا بيت القلة وانا بيت الغلة وانا بيت الهوان وانا بيت العقاب و
الحيات فاعمرني ولا تخزني **السورة السادسة** يابن ادم ما خلقتكم لاستكبركم من خلق ولا لتأثبنكم
من وحشة ولا لاستعينكم على امر غيرت عنه ولا لاجل منفعة ولا لدفع مضرة بل خلقتكم لتعبدوا بطول ولا
وتشكروا في كثير ولا تشكروا في بكرة واميلوا وان اكلتم واخرتم وحسبكم وصبركم وكبركم وحرككم
وعبيدكم وانكم وحسبكم اجتمعوا على طاعتى لما نادى في ملكي شقال ذرة ولوان اكلتم واخرتم وحسبكم وشكركم
وصغيركم وكبركم وحرككم وعبيدكم وانكم وحسبكم اجتمعوا على عصياني ما تنفرد لك في ملكي شقال
ذرة ومن جاهد فانهما جاهد نفسه ان الله لعن من العالمين **السورة السابعة** يا عبيد الدنيا والدار
انما خلقتكم لكم الدنيا الا لتاكلوا فيها رزقي وتلبسوا فيها ثيابي وتقرؤوا فيها على فاخذت من كتابي فصلة و
تحت اقداسكم واخذت من الدنيا فصلة وما فوق رؤسكم فرستم سيوتكم وخضعت سيوتي وانتم سيوتكم
واخضعت سيوتي فلا انتم عبيد بل احرار ابرار يا عبيد الدنيا انما شلتم كالغيتور المحصنة روى فامروا
بالحق واطلبوا فيها يابن ادم كما لا يفتي الصباح فوق البيت عن ظلمة داخله فكذلك كلامكم مع افعالكم
الروية **السورة الثامنة** يابن ادم انى لراخلتكم عشا ولا جعلتكم سدى ولا انا بما فاجرا تعاون وانتم
لن تنالوا ما عندى الا بالصبر على ما تكرهون في قلب رضائي والصبر على طاعتي اليسر عليكم من حق النار وعدة
الدنيا اليسر عليكم من عذاب الآخرة يابن ادم كلكم شال الا من هديته وكلكم سيى الا من عصيته فتوبوا
الى ارحمكم ولا تفتكوا استاذك عنده لا يخفى عليك اسراركم **السورة التاسعة** يابن ادم لا تعلموا الخلقين
فترجع اللعنة عليكم يابن ادم استقامت سمواتي في الهواء بلا عمد باسم من اسماء في ولا تستقيم قلوبكم
بالفوعة عظم من كتابي يا ايها الناس كما لا يلبس الحجر في الماء كذلك لا تقنى الموصلة للقلوب القاسية
يابن ادم كيف لا تجتنبوا الحرار كما لاكتساب الاطام فلا يخاف في التيران ولا يتقنع غضب الرحمن فلو لا مشايخ
ركع واطفال وضع وجها برقع وشيبان خشع واطفال لمجسات التماؤفكم حديثا والارض خضفا
والقرب وما دوا ولا انزلت عليكم من السماء قطرة ولا انايت لكم في الارض حجة ولصبيت عليكم العذار عشا
السورة العاشرة يابن ادم قد جاءكم الحق من ربكم لا ترموا الذين لم يغبوا الا في احسن اليكم ولا يتسلوا
الا من وصلكم ولا تكلموا الا من كلمكم ولا تظفروا الا من اطعمكم ولا تكثروا الا من اكرمكم فليكن لمد على
احد فضل انما المؤمنون الذين امنوا بالله ورسوله الذين يحسنون الى من اساء اليهم ويصلون الى من
قطعهم ويعطون من احرهم وانفسوا من ظلمهم وكلوا من ما حرمهم واكرموا من اهانهم **السورة الحادية عشر**

وفيه الواقعة ويوم الثمانين ويوم الحاد ويوم كان مقداره خمس من الف سنة يوم لا يظنون ولا يؤمنون
 لهم فبعثه دون لهم ويوم القامة ويوم المساحة ويوم عيسى فاطمرا يوم لا تملك لغز لغز شيئا
 والامر يومئذ هو يوم المدمرة ويوم المزلزلة ويوم القارعة فاقفوا الله واقع الخيال قبل الصيحة و
 انزلوا اناسا من هواله الاطمان ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا وعصينا **السورة الثامنة والعشرون** يا ايها
 اسماوا اذكروا الله كثيرا يا موسى رحمنه وابا صاحب البيان اسمع كلامي الوانا الوانا انا الله الملك الالهي
 ليس يرضى وينيك ترجان فبشر اكل الربا والعاق بعنصب الرحمن ومقطعات الثيران يا ابن ادم انا وبعث
 فتاوة في قلبك وسقما في يدك وحرمانا في رزقك فاعلم انك تكلم فيما لا يعينك يا ابن ادم لا يتيم
 دينك حق يتيم لسانك وقلبك ولا يستقيم لسانك حتى يستقيم من ذلك اذا نظرت في عيوب الناس
 فليسيت عيوبك همد ارضيت الشيطان واغصبت الرحمن يا ابن ادم لسانك اشتد ان اطلقتك اكلك وملا
 في طرف لسانك **السورة التاسعة والعشرون** يا ابن ادم انا الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا فاعلموا اليوم الذي
 يحشرون فيه الى الله فوجا فوجا ويقفون بين يدي الله صفافا ويقرون الكتاب جرحا جرحا وذا لونها
 علمت سرا وجرا ويحشرون المشقون الى الرحمن وفدا ثم ياتي المشقون الى الجنان وفدا وهذا الجرحون الى
 جهنم ورواها كما كمن الله وعدا وعيدا فاقا ان الرب فاعرفوني وانا انعم فاشكروني وانا العباد
 فاستغفروني وانا العبد وفدا تصدوني وانا العالم بالسر يا فخر **السورة العاشرة** يا ايها الله
 لا اله الا هو والملائكة واولوا العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم ان الذين عندنا هاهنا
 يشرك كل يحسن بالجنة والسي ما لك ومن عرفها فاطاعني ومن عرفها الشيطان فصا وسلم ومن
 عرف الحق فاتبعه امن ومن عرف الباطل فاقصا فاذ ومن عرف الدنيا فرضا بخلص ومن عرف الاخرة فطلبها
 وصل وان الله يهدي من يشاء وايدى قلبون يا ابن ادم اذا كان الله قفا قد تكفل لك بالزوق فطوبى امتيا
 لما اذا وان كان التناقى متحقا فالحل لما اذا وان كان ابلير عددا فالغفلة لما اذا وان كان الحساب والمروء
 الصلح حقا فالجهم لما اذا وان كان عقابا لله بالنار رضا فالمعصية لما اذا وان كان قرا باه الحجة حقا فالاسته
 لما اذا وان كان كل شئ بقصافي وقد رى فالجرح لما اذا لكيلا تاسوا على ما فاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم **السورة**
الحادية والعشرون يا ابن ادم اكثر من اراذ فان الطريق بعيد بعيد وجرد العباد العباد فان
 الصبر عرق وعشق العمل فان الصبر طويق وقوق واخلص العمل فان التاقد عبيد عبيد واخر ذمك
 الى الصبر وتحرك الى اليزان وشهواتك الى الجنة وراحتك الى الاخرة ولذاتك الى الجود والعين وكل الى الله
 وتقررب الى باستمالة الدنيا وتبذل من النار بعض النجاسات وحب الارمان فان الله لا يبيع امره بالحسين
السورة الثانية والعشرون يا بني ادم كيف تقصوني وانتم تفرعون من حرا الشمس والارضان وان جنتهما
 سبعة ابواب وسبع طسقات فربما نعان تاكل بعضها بعضا وفي كل منها سبعون الف واد في كل واحد

سبعون الف شلب وفي كل شعب سبعون الف معية من النار وفي كل مدينة سبعون الف قصر من
 النار وفي كل قصر سبعون الف دار من النار وفي كل دار سبعون الف بيت من النار وفي كل بيت سبعون
 الف سرير من النار وفي كل سرير سبعون الف تابوت من النار وفي كل تابوت سبعون الف مقبر من النار
 وعلى كل تابوت سبعون الف شجرة من الزقوم تحت كل شجرة سبعون الف وتد من النار مع كل بيت سبعون
 الف سلسلة من النار وسبعون الف شبان من النار طول كل شبان سبعون الف ذراع وفي كل شبان سبعون
 من سم الاسود ولكل مقبر سبعون الف شيب طول كل شيب سبعون الف ذراع وفي كل ذيب سبعون
 الف فتاد وفي كل فتاد سبعون الف طفل من سم الاحمر فتد على احلف وبالطود وكنا به سطو وفي ربي نشو
 والبيت المعور والشفق المرفوع والجر المحجور يا ابن ادم ما خلقت هذه الثيران الا لاكل كافر بحيل ونام
 والعاق لوالديه والزنا وما منع الزكوة والراي وما منع الحرام وناشوا للقران ويؤذي الحيران الا من تابا لكون
 وعلمها ما جرحوا انفسكم يا عبيدي فان الابدان ضعيف والشرع بعيد والعمل ثقيل والتمرد طويق
 والمناذي اسرافيل والنار ملهى والقاسم رب العالمين **السورة الثالثة والعشرون** يا ايها الناصح
 رغبتم في الدنيا فانية وفعيم فابله وجوة منقطعة فاق عندى للطيمن الجنان با بوابها الفتا
 في كل جنه سبعون الف روضة من الزعفران وفي كل روضة سبعون الف عذبة من اللؤلؤ والمرجان
 وفي كل مدينة سبعون الف قصر من الياقوت وفي كل قصر سبعون الف دار من الزمرد وفي كل دار
 سبعون الف بيت من الذهب وفي كل بيت سبعون الف دكان من الفضة وعلى كل دكان سبعون
 الف مائة وعلى كل مائة سبعون الف حجة من الجوهر وفي كل حجة سبعون الف لون من اللصام ويلي
 حول كل دكان سبعون الف سرور من الذهب وعلى كل سرور سبعون الف فرار من الحرير والنباح والآن
 وعلى تحت كل سرور سبعون الف اضر من ماء الحيوان واللبان والخمر والعسل المصقى وفي كل وسط كل ين
 سبعون الف لون من النمار كذلك وفي كل بيت سبعون الف غنمة من الارواح وعلى كل فرار من جوهر من حور
 بين يديها سبعون الف روضة من كات من مهن تكون وعلى اس كل قصر من تلك القصور سبعون الف عذبة
 من الكافور وفي كل جنه سبعون الف عذبة من الزعفران بالاحيون ذات ولاذن سميت ولا خطر على قلب
 بشردا كفة من اصفهون وورم طيور من ايشهون وجوهر من كاشال اللؤلؤ الكندي جزاء با كافا يعاون لا يؤذ
 ولا يجر دون ولا يبيكون ولا يعبون ولا يصبون ولا يصبون ولا يصبون ولا يصبون ولا يصبون ولا
 يتقون وما هم منها الا عيون فمن طلب صفاتي ودار كرامتي وجوارى فليطلب بالصدق والاستمالة في الدنيا
 والقائمة بالقليل شهدت نفسي لنفسى ان لا اله الا انا وان عبيدي وحرر عبيدي من جهادى ورسولي
 من وسلى **السورة الرابعة والعشرون** يا ابن ادم الما انى وانت عبيدى وما لك من ملكي الا ما اكلت فافلتت
 اوليت فابليت او تصدقت فابقيت وانما انت على ثلاثة اقسام فواحد لى وواحد لك وواحد بين

للمبدء ووصف الاشياء والجمالية الى ان الله تعالى هو الوجود للافعال باجمع الكثرة العبد كسب لافعاله
 فافعلوا العبد قدرة غير موقوفة في الفعل سادس ان الله تعالى وهذا في الحقيقة هو من جملة صفات كثرها
 خافوا الحسن الاشعري ان الشبهة يلزم من اسقاط فائدة التكليف وعدم الفرق بين حركاته وبينه
 وسعدنا الى التمام واعتدوا باشتات القول لكن لا يجعلها افراسا في قولهم اننا لا نساويه المعترلة
 فانهم قهوا الافعال الى ما يتعلق بقصودنا وادعينا وادعينا وانما كثرنا الاختيارية الصادقة
 عنها كالحركة بمنتهى وفيه الى ما لا يتعلق بقصودنا وادعينا كالايمان والى ما لا يتعلق بالافعال
 حركة النفس والتغذية والنفس وغير ذلك وهو من جملة الحكماء والحق اننا نعلم المعصية انما فاعلون بالعلم
 العقل والقتل انما الاول فاعلمنا بالعلم بالفرق بين حركات الاختيارية والاضطرارية وحركة الجوارح
 بالضرورة قدرتنا على الحركة الاولى كالحركة بمنتهى وفيه فاعلمنا انما كثرنا الحركة الى التمام وحركة الواقع
 من شاق وانتفاء قدرة الجوارح من سادس الافعال الى الله تعالى ينبغي الفرق بينهما ويجوز ان يفتقر
 شوقنا الى الجوارح بل العلام ونعم ما قال الجوارح فعل من بشر فاعلمنا انما كثرنا الحركة الى التمام وحركة الجوارح
 بضرورة فاعلمنا انما كثرنا الحركة الى التمام وحركة الجوارح بضرورة فاعلمنا انما كثرنا الحركة الى التمام
 يقدر عليه وبين ما لا يقدر عليه ويشترط لا يفرق بين المقدور له وغير المقدور له انما كثرنا الحركة الى التمام
 كلها ملصوقة الى الله تعالى الربوبية عندنا فارق بين من احسن المناجاة الامساك وبين من اساء اليها غاية الازمان
 غيره وكان يقع من اشكرنا الاول ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه
 علمنا بطلان ذلك وانما يحسن من الاول ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه ومنه
 انما كثرنا الافعال سادس من الله تعالى فاعلمنا انما كثرنا الحركة الى التمام وحركة الجوارح بضرورة
 امر الزمان بالظهور الى التمام لاننا عاجزون عن الافعال لاستحالة صدور ما عايناه ان الزمان عاجز عن
 ذلك وكما اننا يقع من امر الواقع من شاق بالحركة والسكون كذا يقع من الحركات والاعمال والاعمال
 العجز عنهما وقومها بغيره لكن الله تعالى قادر على ما نريد وعنده وقدرة كيف يحسن من ان يقول الله
 والرائي فالجود وكل واحد منهما مائة جليلة والشاوق والشاوق فاعلمنا انما كثرنا الحركة الى التمام
 والسرقة تعالى الله عن ذلك علوا كبيرا **الربيع** اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم
 وحسبها وينبغي عند كثرنا وصوارفنا فاعلمنا اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم
 يسيرة ولو اسنادا وما اليها بما كان يقع وان كثرنا هوانا لاننا نعلم اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم
 الله تعالى غاية العلم للعباد والجوارح تعالى الله عن ذلك علوا كبيرا فاعلمنا اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم
 ولا يربى خلقه الكفر فاعلمنا اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم بالضرورة اننا نعلم
 على الكفر الذي خلقه وقد نزه الله تعالى نفسه وقال وما ذك بغيره بل العبد وما الله بغيره بل العبد وما الله بغيره

اعظم من ان يفتقر الى العلم بل العبد من الظلال لا حجة للظلال فيه ولا يمكن من تركه ومن اعزب الاشياء واجهها
 انهم يزعمون انهم من العباد والكنوز وانواع النساء ويزعمون انهم ليسوا بذلك ايضا ووصفوا الله تعالى بذلك
 كثر بهم الله تعالى في كتابه العزيز فقال واذا ضلوا فاحسبوا لولا وجدنا عليهم اباؤنا وانما امرنا بايمان الله لا
 بالفتنة ولا يربى لعباده الكفر والاشاعة يقولون انهم يريدون الكفر واي عاقل يرضى لنفسه الكفر واي
 عاقل يرضى لنفسه من هذا يلزم من تنكيدنا الله تعالى **السابع** ان يلزم ان يكون الكافر طيعا لله تعالى بطاعة
 قد فعلها وهو امر الله تعالى وهو الكفر ولا يفعل ما يكرهه الله تعالى وهو الايمان لان الايمان عندهم غير امر الله تعالى
 من الكفر بل هو من الكفر والله تعالى واي عاقل يرضى لنفسه ان يفتقد الكفر طاعة الله تعالى معصية فهو الله تعالى
السابع ان يلزم من نسبة السعة الى الله تعالى ان يفتقد الكفر لان العقل انما يامرون الخير ويأثمون
 ايضاحه ونعمون بما يكرهون ايضاحه وان من اذ من غير ضلوا ونفاه عنه ومن كره فعله ومنه نسبة العقلاء
 الى الحق والسفاه والاشاعة يقولون ان الله تعالى انما يفتقر الى الكفر من كرهه واداء الكفر منه ونفاه عنه واي
 عاقل يرضى لنفسه نسبة السعة الى الله تعالى وهو الحكيم في افعاله كما قال تعالى ما ترى في خلق الرحمن من تفاوت
 ووصف نفسه بالهكيم وقوله بشار ذلك فان اعتدوا باذا الامر قد يتحقق بدون الادارة كما في السيد
 او ان يربى عين وطلب السلطان الانتقام منه فاعتدوا به لا يطيعه فيقول له السلطان انما كثرنا
 عدم طاعته فان السيد السيد اذا امره لم يرد منه الفعل قلنا هذا خطأ من وجع اولها انما كثرنا
 جزئي لا نظير له ولا مثال له فكيف يصح بنا او امر الله تعالى ونواصيه واداء الكرامة وثاننا ان منع امر
 هذا الشاكر الجزئي التاديع اجمع الاوامر والنواهي لا يفتقر الى الادارة والكرامة وثاننا ان منع امر
 السيد هذا بل هو يصيغره ولا يامر امر حقيقيا وثالثا ان السيد لا يريد الفعل كذا لا يطيعه فان
 السيد يطلب اقامته عذره وتبرئ من عند السلطان وليس ذلك طلب الفعل كما ان ليس باقامة فاعلمنا
 استغنت الادارة كذا بتسليم القلب مع اشتاقهم على اشياء طلب الفعل منه **الثامن** يلزم جواز ان
 يعذب الله تعالى سيدها لرسول العذاب الدائم ويغلبا ليس فرعون ايمان وفوتهما اقامتهما انما كثرنا
 للظلمة والمعصية في استحقاق الثواب والعقاب عندهم فيستلزم اجمع التكليف ويلحق كل عاقل الى الراحة
 من التكليف وفعل انواع الملاذ والملاهي المحرمة وترك التكليف الشاقة اذا فرغ بين يديها
 الشاق وايشا الى الامور الطاعات وبين ارتكاب جميع انواع المصروف ويلزم ان يحكم لغيره الزمان
 المتفق امواله في اعتناق الخبز من بناء المسجد والباط والمداوس لا يفتقر لنفسه اذ كتابا المشقة ويخرج
 ما يحتاج اليه من الاموال لغرض لا يحصل بفعله ذلك بل قد يحصل لديه العذاب القيم ويترك الراحة والملاذ
 والملاهي مع انه قد يحصل القيم المسمى واي عاقل يرضى لنفسه مثل هذا المذهب المؤذي للخراب
 العالم واختلاف نظام النوع الانساني واضطرار امر الشريعة الحميدة **الثاسع** ان يلزم من الكفر

المتكافئة والمصية العاصية عن الله تعالى ولكن لما ثبت الوجود والوجود والوجود في ذلك على إطلاق القول بالصدق
اللازم في العقل لا في الواقع فلو كان العقل لا يصدق في الواقع فلو كان العقل لا يصدق في الواقع فلو كان العقل لا يصدق في الواقع
ان يكون كذلك لعل العقل في نفسه مستند الى الله تعالى لا الى غيره بل في نفسه العقل على كل حال واما ان
كان ضلوا انما هم وان تكون طاعتهم وكذا جازهم في القول بهم فيقولوا الحق في عذرهم في قول الله تعالى وكان فيهم
يكلم عيسى وموسى على الجبرين الذين قالوا ان الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى وكان فيهم
وايضا فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
من العينة العاصية عن العباد مع ان الله تعالى لم يصر فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
عند اولادهم لكانت طاعتهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
الى قوله ولم يرسل الانبياء لغير الله تعالى ولا لغيره في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
مطلقا اذ لم يصب في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
ولا الانسان للخلق في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
بإطلاق جميع ذلك لا لغيره في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
تعالى عن قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
العبد او من ربه تعالى او منهما فان كان من الله تعالى فهو اصيل وان كان من غيره فهو فرع في قول الله تعالى طاعتهم
لم يضلوا وان كانت العصية متعصفا هو شره والفتوى او في بعضا من حيث الضعف وان كان العصية
من العبد وحده فليس موقع الامر اليه فوجه الدم والمذبح وهو احق بالثواب والعقاب ووجه له
لجنته والدار فقال ابو حنيفة ذرية بعضها من بعض والله سميع عليم استجبت لاشاعة بوجوده في قول الله تعالى طاعتهم
ان العبد لو كان فاعلا فان لم يتمكن من التمسك لزم الجبر وان تمكن فان لم يستقر التمسك في قول الله تعالى طاعتهم
بعد التفكير في المشاورة بين على الاخر لا يخرج وهو قول وان افترق ذلك المخرج ان وجوب العبد العقل لزم الجبر
والا فاما الجبر في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
الشيء لا يصدق فيهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
كان فاعلا لكان شره كما في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
لان الكافر قد وقع مراده وهو الكفر والعصية في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
المعاصية ومن حيث الحكم انما المعاصية فانما هو دليلهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
لم يتمكن من ترك لزم الجبر وان لا يكون الله سبحانه مختارا في فعله بل يكون موجبا وهو كونه لا يصدق فيهم
الاعتدال مستند ان تمكن من التمسك كآفة قدرته على الفعل والترك واما اذا فادخ العبد فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم
الى مخرج لزم ترجيح احد الطرفين على الاخر لا يخرج وهو قول وان افترق ذلك المخرج ان وجوب العبد العقل لزم الجبر

العقل لزم الجبر فيكون الله تعالى موجبا او موجبا وان لم يكن موجبا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
عن العبد واما العقل فاما العقل لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
العبد واما العقل فاما العقل لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
يلزم ترجيح احد الطرفين المشاورين على الاخر لا يخرج قلنا تنفع لنا واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
الحق الجواب وترجع الزاوية ليس بحال **الثالث** فلا يمنع استحالة ترجيح احد الطرفين المشاورين على
الاخر في القول لا يخرج فان العلم العقل حاصل بان الجاهل ان الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
من غير ان يضر وجود مخرج والعقل ان اذا وجدنا بين مشاورة بين فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
ان يحصل وجود المخرج والمخرج من السبع الاغراض القريبة من مشاورة بان فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
والاصل في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
الفاعل او فاعلا ما يضل حقا وانفع فيه وهو مقتضى الخبر فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
حصوله فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
والخصوصيات لا تدخل لها في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
حيثما لم نسا المعاصرة فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
لزم تجوز العمل عليه قلنا وان امتنع لزم الجبر وانتفاء قدرته تعالى في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
وذلك عين الكفر واما الحكم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
الحكم كالتعلل فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
ولا يلزم منه وجوب العاوم وذلك لان العلم والمعلوم امان متطابقان ولا يعلم الا واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
الاصل في عيشة القطايق هو المعلوم وذن العلم فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
زيد في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
او استأعافه اذا فاضت تعلق العلم به فقد فرضت وقوع المعلوم لان فرض وقوع احد المتطابقين يستلزم
فرض وقوع الاخر واذا فرضت وقوع المعلوم حصل وجوب لاق وكذا اذا فرضت ما يباينها وقد كان من
الوجوب مع فرض وقوع المعلوم لا يصدق في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
بين علم الله تعالى في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
لا يكون ما فرضناه علما او افتلا في الحقيقة فيجب ان يكون زيدا موجودا حتى يمكن تحقيق علما بل لا
ان وجود زيد في الدار يكون مستندا الى ارادة وقد رلا الى العلم كذلك علم الله تعالى غير مؤثر
في المعلوم **وهذا الثالث** ان تحق الان الشركة انما يتحقق لوطن العبد فاعلا في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم
غير مغلوب في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم واما لا يصدق فيهم في قول الله تعالى طاعتهم

فالحكيم أو سطوح حيث جعل اول الجواهر المتقدم والتفصيل اشخاص الجواهر اما جعل ذلك في صناعة
الخلق وصناعة الكتاب حيث راعى احوال الموجودات القزمية الى الحدوس الذي من وجوب جميع القزمية
وهذا قوام الكل المتصور واما الحكم فلا يلحقه حيث جعل اول الجواهر المتقدم والتفصيل
الكليات فانه كما جعل ذلك كذلك فيما بعد الطبيعة وفي اقله الا حيث جعل كان يراعى الوجود في الطبيعة
الباقية التي لا تتفصيل ولا تفرق كان بين المقصدين شيئا فظ وبين الفريقتين يورث بعيد وبين القوي
بما خلاف فحق من ان هذين الرايين من الحكمين متفقان لا يختلفان بينهما او لا يفرقان ان يكون
حاصلا ان كل على الجواهر من جهة واحدة وبالاضافة الى مقصود واحد في تمام الجواهر تفصيلها ومنها
ما يظن فيها في امر القسمة والتكوين في قوتية العدد عن افلاطون واسطاطا ليس ويشي بان يعلم ان مثل
ذلك مثل الدرع الذي يرتقى عليه او ينزل منها فان المساحة واحدة وبين المثلثين خلاف وذلك ان يطول
لما راي ان القرب الكروي واكثرها في قوتية العدد وهو يطلب ما ينشئ منه ما في قوتية له
وجوده في سائر المثلث في المثلث الذي يتكلم على قوتية العدد وفيه من كتبه فيما بعد الطبيعة وكذلك
في كتاب البرهان وكتاب الجدل وغيره انما يطول ذكره والكل كلمة لا يطول من جهة ما وان كان غير صحيح
فيما عاين من يفرق بين المعاني الخاصة وبين اللاقي وغيره في القوسا لك لطيفة فنهى وتكون طرف
الشيء وانما لم يصحح بعض المرافعات لاجل ذلك لم يطرح القسمة راسا لكن بعد من انشأ على اقسام
بعض الحدود والدليل على ذلك قول في كتاب القياس في المثلث الا ان القسمة التي تكون الاحتمال
جزء من هذا المثلث فانه سهل ان يعرف سائر ما ينشئ وهو له هذا المعاني التي يرى افلاطون انشأ
حين يقصد الى الامم ما يجعله في الشيء المقصود وتقدم بنفسه يفصلين اثنين ثم يقسم
كل منهما الى اثنين فكل واحد من المجموعتين وضع الحدود بتقدم ثم لا يزال يفصل كذلك الى ان يحصل المراتب
تربيع المقصود بتقدم وفصل يتوهم ذاته ويظهره فاني اشاركه وهو في ذلك لا يخلو من تركيز حيث
ركب الفصل على الجبر وان لم يقصد ذلك من اول الامر فاذ كان لا يخلو من تركيز فانه لا يكون له
ساو له ذلك خلاف فاما مسلوكة هذا المعاني واحدة وايضا من خواص طلبة جبر الشيء وفصله او طلبة
الشيء في جنبه وفصله فطرا لان اختلاف بين الرايين في الاصل وان كانت بين المسكنين خلافا في
لا ندعي ان لا يكون اوجه من الوجوه وجه من الجهات بين الطرفين لا يلبس جماعة ان يكون قول اسطوطوما
وساو له ذلك حال واسع لكن ادعى ان لا خلافا بينهما في الاصول والقاصد على ايدائه ويتبينه
بمشيئة الله وحسن توفيقه ومنها ما اتفق له امور موس وكثير من الاشكال بين العلوم واسطوطوما
فيمن يشبه من القياس المختلط من الضرورة والوجود انما كانت المقدمات الكبرى منها ضرورية
كانت النتيجة وجودية لضرورة وتوسبوا ذلك الى افلاطون وادعى ان في القياس في كتابه يوجد

مقدمة

مقدمة اما الكبرى ضرورية وتنتجها وجودية مثل القياس الذي رافق به في كتابه طيقا ونرجس يقولون
افضل من الوجود والاضطرار فيشأ الطبيعة اجازية ومن ان النتيجة الازمية لها بين المقدمات ومن ان
الطبيعة يشأ ليست ضرورية من جهة ان الضرورة في الطبيعة هو الوجود الذي على الاكبر
ان الطبيعة قد يشأ الى الوجود عند المضاف الا ان الوجود ما للان من عند ذلك هو ان النتيجة الكبرى
من هذه القياس ضرورية لقوله ابدأ واسطاطا ليس يصح في كتاب القياس الذي يكون مقدماته مختلفة من
الضرورية من الوجودية ويكون الكبرى هي الضرورية وهذا ما ان ظاهره يقول ان لا يكون لا يكون
قول يصحح من ان اشكال هذا الشايع يكون ضرورية او وجودية البتة وانما كان شئ يصحح المتأخرون
ويظنون ان ذلك لا يوجد الا لاطن قياسات على هذا السبيل مثل ما حكينا عند كتابه فيها خلاف هذا ان
الذي راعى في هذا الاعتقاد هو قولة الذين دخلت صناعة المنطق والفيلسوف وذلك انهم لما وجدوا القياس
مركبا من مقدماتين وثالثة حدود اول واسطاطا وخرى وجدوا الزور الحدا اول لا واسطاطا وخرى
ولما وجدوا واسطاطا لآخر وجوديا ودوا هذا واسطاطا وكان هو السلة في كل واحد من الاول والآخر فواصل له
به ثم وجدوا ان القسمة عند الاخير حال الوجود قالوا اذا كان حال لا واسطاطا الذي هو السلة والسبب
في وصول الاول بالآخر حال الوجود فكل يجوز ان يكون حال الاول عند الاخير حال لا واسطاطا فاقترح
لهم هذا الاقتراح لظنهم في غيرها الامور والمعاني وقد وادد دارهم عن شرايط المنطق وشرايط المنطق
على الكل ولو علوا او تفكروا انما ملوا حال القول على الكل وشرايطه وان معناه هو ان كل ما هو موب وكل ما
يكون به فهو ثم وجدوا وهو شرط من القول على الكل بالضرورة حيث لم يراع من لهم ان ذلك
ولما اتاخ لهم ما اعتقدوا ايضا فان القياسات التي اقوت بها عن افلاطون اذا دخلت قولها حتى انما اصل
فيها وجدوا اكثر ما اردوا في صور القياسات التي لم تكن في الشكل الثاني وبها اظهر في واحد
واحد من مقدماتها تبين وهي ما ادعوه فيها وقد فصل الاسكندر الا في حديثي معنى القول على الكل
وفصل عن اسطوطوما ادعوه وشرايطه انما اقله ايضا في كتاب افولو طيقا في هذا الباب ايضا
معنى القول على الكل وحسن الامر شافيا ورفقا في بين الضرورة البرهان بحيث يكون في غيبة
لن تامله عن كل ما يورثه كتبنا في هذا الباب فقد خلاصنا الذي ادعاه اسطاطا ليس وهذا القياس
هو على ما ادعوه على افلاطون ان يستعمل القياس من القياس في كل اول والثالث الذي المقدمات القسمة
منها التسوية بين اسطوطوما و افولو طيقا في خيرة من وقع وقد تكلم المعبرون في هذا الشك وحلوا
وقبلوا امره ونحن ايضا قد شربنا في قياسه فاوليها ان الذي في به افلاطون في كتابه القياسات
اسطوطوما في كتاب القياس العالم مما يؤهم انما سوابك كلها موقفا معدولة مثل قوله السماء
لا ينفذ ولا يشعل وكذلك سائر الاشياء ان الموقوفات فيها موجودة والقياس المعدولة بها وقصفت

في نفس فكله لك سائر ما يعلم فحاشا ذكر ما في النفس وانما العلم قد علمه الكثر في هذه الايام واما العقل فاما هو
 من الحاشا العقل فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 وانما العقل فاما الى ان شجها جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 فجميع لم ينجح في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الناضون لها فاما العقل فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 حيث انما العقل فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 وقد كان علمه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الاشياء والكليات فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 والمسل الى الحرف والاضافه فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 علم لا يوجب بين احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 به هذا العقل فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 للاداء والاداء الى الحرف والاضافه فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 عن نفس وقد جرت العادة بين الجور وان يحصل للكليات والكليات هي التي توجب على النفس ان يحصل
 الكليات لانها لا توجب فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 العلماء فيستوفوا الاوائل والعاديه وما هو الجور وما اشبهها من الاشياء وقد بينا اسطو في كتابنا الجور
 ان من جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 في النفس من جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 في النفس والاضافه فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 غير الجور وما كانت هذه الجور الكليات التي توجب على النفس ان يحصل
 واشتاق الى الوقت على احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الاطلب هو وجود نفسه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 تقدم فصل في نفسه معنى الحق ومعنى غير الحق فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 سكنه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 هو فكله العلم والاداء فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 وضاعفا في نفسه فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 وفصل في نفسه فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الاستداد وتوهم احوال الموجودات على غير ما هي عليه فان النفس تدرك من احوال الموجودات جميعها من احوال

لا يكون

ومن جده غار قبا

او الى العاديه

فصل

الموجود المتعريف مستقرا ومن احوال الموجودات جميعها ومن احوال الموجودات جميعها ومن احوال الموجودات جميعها
 من احوال الموجودات جميعها ومن احوال الموجودات جميعها ومن احوال الموجودات جميعها
 الموجود المتعريف مستقرا ومن احوال الموجودات جميعها ومن احوال الموجودات جميعها
 اسطو في كتابنا الجور وما اشبهها من الاشياء وقد بينا اسطو في كتابنا الجور
 ذكره الحكيم في اول كتاب الجور وما اشبهها من الاشياء وقد بينا اسطو في كتابنا الجور
 الموضوع خلافا وذلك ان الحكيم اسطو في كتابنا الجور وما اشبهها من الاشياء وقد بينا اسطو في كتابنا الجور
 يدرك ما يكون عند ما يدرك النفس وانما الشكل على اكثر ما ينظر في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 كما قصد سواه السيل ومنها امر قدم العالم وحده وصله صاعف صولته الفاعلة ام لا وبما يظن
 باسطوا الى امرى ان العالم قد يدرك احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 هذا العقل المتعريف مستقرا ومن احوال الموجودات جميعها ومن احوال الموجودات جميعها
 بينهما يمكن ان يكون على احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 هو كما انما العقل فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 طويضا الى امرى ان العالم قد يدرك احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 ينشأ من احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الطرفين من كل سلة بقباسا ذابغة وقد بينا اسطو في كتابنا الجور وما اشبهها من الاشياء وقد بينا اسطو في كتابنا الجور
 لا يراه فيها القدر والكن بل ان الشهور وما كان كاذبا ولا يطرح في الجدل ككذب عدتها كان صادقا فيستعمل
 شهره في الجدل ولقد صدق في الجور انما العقل فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الذي ان به في هذا الكتاب وقد عاين في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 فيظنون عند ذلك انه يقول يقدم العالم وليس الامر كذلك انما تقدم في حق ذلك الكتاب وفي غيره
 الكتب الطبيعية والاحيائية ان الجور انما هو عدد وحركة الفلك وحده يحدث عن النفس الاقوال
 ومن الحق ومعنى قوله ان العالم ليس له يدع ما في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 بعسا بالزمان والزمان حادث عن حركة الفلك فاما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 يكون على احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 في كتابه المعروف بانما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 الظاهر من انما هو نفس جده غار قبا الى ان غشاه في احوال من الاقوال وحرف ما من شجها
 عن الجور وما كانت هذه الجور الكليات التي توجب على النفس ان يحصل
 والاقتناع وكذلك في العالم كله يقول في كتاب السجاء والعالم ليس كذلك بل في ذلك النظام البديع الذي هو

صناعت دیگر میشود و ثابت می شود بصناعه که فایده و نفع او نیست بر این مذهب است باید که پیشتر
 حد صناعت گفته شود که معرفت صناعت بوجهی که حاصل است که بتاریخی روی پیشه گویند
 پیشتر از آنکه حد صناعت گفته شود و معنی بفراوات حد و اینان کنیم که معرفت هر چه مقتضایست بر معرفت
 مرکب که چنانکه قوت لفظ شکست متناهی را و اما اینجا از قوت امریت مرئوس که آن امر آن
 فاعل شود یا منفعل و مراد حاصل آنست که امری از او ظاهر شود و منفعل آنکه آن اثر را قبول کند پس فاعل
 و منفعل متحد در موضوعند و مختلف در حد و مراد بلفظ اعمان و سوخت و شویست و مراد بلفظ موضوع
 امریت میان فاعل که فاعل اشیا است و مراد آنست که او کند خواه در عمل یا در موضوع یا در کمال و چو نیست و
 تجا و اشیا است و مراد آنست که او کند که در وجودن و تجربه بود و آنست که در علم شایع و موضوعا حاکم ظاهرند
 و مراد از آنکه چنانکه آنست که باشعور باشد و منافی غریز باشد بلکه معاون باشد و مراد از غریز چنانکه
 الذات آنست که ابطال آن غریز یا انقضای غریز بقا علی یک باشد چنانکه معرفت هر یک از غریزات حد
 صناعت حاصل شد حد صناعت کنیم و گویم السنه مرفقه فاعله یا بعمان فی موضوع مع فکر صحیح
فخر غریزین الاثر از حد و الذات پیر درین حد قوت منفعل و غیره چنانکه حد که شامل قوت منفع و مایل
 و بلفظ فاعله جدا شد از قوت متعللان و بلفظ اعمان جدا شد از قوت فاعله و این را مع که از احوال
 و بلفظ فی موضوع جدا شد از قوت منفع و یکا که در انباشته و موضوع میان فاعله که فخر غریز
 احوال ذاتی ایشان باشد و بلفظ مع فکر جدا شد از قوت فاعله و چنانکه قوت اقتضای بر احوال و بلفظ صحیح
 جدا شد از قوت فاعله و معالطین که منافی غریز است و بلفظ فخر غریزین الاثر از حد و الذات جدا شد
 از قوت فاعله و لی که غریز محدود ذات نداشتند پس چنانکه مقابله نیست با ایشان علی التوهم است
 که اگر ختم را غریز اشیا است ایشان را غریز ملیات و اگر ختم را غریز ملیات ایشان را قصد
 اینجا نیست حد صناعت حد صناعت و شرعها و الله و احب العقل و الحق با و صنعت
 صنایع این در حد و طایفه مجربا که طایفه که او را در اول خلقت ممکن بود و یا اعملا کرد و این را در اول خلقت
 ممکن بود و آن کالاتیست که هر کس و شوق چیزی را حاصل شود اسباب آن کالات دوم را نیز خلق کرد
 و بقراین و در تیره اشاره کرده که از او اعلی کل شئ خلقه فهرمیدی و بعدا از کالات و گویم طبیعت
 یا حس یا عقل یا قوی و مرکب در کتب مذکور است و قیود فاعله موجودات است که بعدا اقل دارد و این و آن
 نبات و بعضی هست که بعدا اول و دوم جمیع دارد و آن حیوانات غیر را حقیقت و بعضی که مرکب بعدا
 که آن طبیعت و عقل است جمیع دارد و مراد از کالات و طبیعت و حس و قوی برای نظام مال ذی حیث و ذی
 طبیعت که این خصوص و غیره نیست و غیره است با کالات که مرتبه طبیعت است و ذرات نظام نوع و حیث و ذرات
 طبیعت است و ذرات نظام کل را و این را نسبت به نظام عقلیست که هر یک از کالات و این کتاب شایع در

کشیده

کشیده و این مختار است و مراد از کالات عقل و غلات است که کالات عقل نظام کل است و معنی
 جزئیست و خصوص در غریز اول عقلی منطوق نیست که عقل هر اشیا است و بعضی چنان و بعضی چنان
 و باید که بداند که عقل هر اشیاست بفعل ذی قوت که از هر اشیاست بقوت هیولانست و عقل در غریز
 عقل و غریز نظام نوع ذی عقل است و سیستم غریز و نظام غریز ذی عقل است و نبات شرف حسن و قبح
 آنست که غریز سیستم کار و ایشان ملحقه اول ایشان باشد و این مرتبه یا شکست انسان است با عقل که مرتبه عقل
 علی و لست و نبات شرف و قوت عقلی آنست که غریز سیستم او غریز اول شود و این مرتبه ذرات
 و غایت با هر که اسفل یا علین است و با این سه مرتبه بسیاری با بقراین اشاره آمدن التایق و الحاشا
 الیهم و احاطت با کالات و جمیع این سه مرتبه انسان از میان موجودات خصوص است و بحقیقت صورت خاصه
 عقل است و کیفیت که غریز اول از کالات عقل نظام حکمت و دوم نظام نوع و سیستم نظام غریز و ذرات نظام
 انسان و نوع انسان و در کالات اجتماع صورت غریز چهار که غریز یا شرف یا شرف یا شرف یا شرف یا شرف
 جزئی از کل باشد و در کالات نظام خود باشد و شخص انسانی و معاد ذرات انسانی نوع و غیر خود عالی الوجود
 زیرا که هر یک از اینها انسان محتاجند به طعام و شراب و لباس و غذا و فاعله که تحصیل هر یک ناچار است و تحصیل
 هر یک را اوردن یا یاد آوری و کالات و کالات و جمیع اینها تا بفعل طبیعت رسد مثلا در ذرات خود و اینها جمیع
 نبات و ذرات نبات محتاج است به این که کشت و آرد و کشت و هر یک محتاجند به معاد و آن مثلا از کالات محتاجند به انواع
 میزبان محتاجند به آب و حرث و معادن و بیل و هراک و غیر آن که آمدن کالات و غریز از کتاب این نیست
 که محتاجات می محتاجت و صنایع چندانست پس دست شد که حفظ هر شخص محتاج به معادن بسیار است
 که به معاد و اینها نظام حال آنکه صورت نیستند و چون جمیع شخصی از انسان نبات است
 و چون نوع انسان نبات نظام کل عقل باشد و کالات نیزند که شخصی نوع است و نوع حالت نظام کل
 که این دلیل که کلمات بر همان نیست که از هر کس با احتیاط با قیاس است لکن کنیم و بر همان نیست
 که گویم چون با یک کل نظام خود باشد و کالات نظام کل که عقل است باید که نوع انسان موجود شود و چون
 فی موجود شود باید شخصی انسان بر حقیقت ممکن موجود شود و بر حقیقت عقل سبب نوع است و نوع
 شخص که صنایع است پس اینجا آن صنایع مثل آن کالات که کالات و کالات و کالات و کالات و کالات
 موضوع خاصه دارند که آن آدم است و آن بر و مثلا در ذرات و در ذرات و در ذرات و در ذرات و در ذرات
 فاعله را نوع دوم که معرفت است تا این که از کالات جمیع صادر شده که باشعور است و منافی نظام
 کلیت بلکه احوال نظام کلیت و غریز محدود کرده که آن تقدیر است با آن نماند پس دست کردیم و بعضی
 بر عقل و حس و ذرات کل برای نظامی باشد و در حقیقت بر حقیقت صنایع و ذرات احوال نباتات باید
 دانست که انسان عالم صغیر است و عالم انسان کبیر و این برای بیان نکردن این مختار است و چنانکه در

میگفته اند و صاحب تیر می خیزد ایشان نبوده و چندی گفت و این مسئله را هر قدر می شنیدیم و معتزله
 بکنایه اصل ساخته اند و این قابل دهر محقق آری که می تواند باطل کردن این مسئله کنیم چه کوی عالم
 حادث یا قدیم گفت حادث و هر که گوید سوا بی خدای تعالی قدری هست کافر است گفتیم چه کوی در علم
 خدای تعالی باشد و از علم داشت یا نداشت گفت در اول همه اشیا علم مخصوصی است و هر که جز این گوید
 کافر است گفتیم علم خدای تعالی با اشیا محصور بود یا بصورتی که خدای تعالی با اشیا محصور نیست و هر که جز
 این گوید کافر است اکنون بگوییم که چون هر ممکنات حادث و قدای تعالی حضوریت پیش از وجود یکی از آن بود
 جل و بالا حاضر بودند گفت بمقتل اول الله بودند گفت عقل اول قدیم است یا حادث گفت حادث و همان شهادت
 بر دلهم شد پس بستم عقل اول شد و صاحب اشیا میگویند بر هم زدیم گفتیم که هر که گوید سوا بی خدای تعالی
 قدری هست کافر است گفت این اشیا در اول نزد او حاضر نیستند و این سخن علم ندان بر دلهم آمدند که علم را
 حضوریت داشت چنانکه ایشان گویند عاقبت گفت علم از مقوله اشیا فراتر است و چون اشیا موجود آیند این
 اشیا حاصل آید چون خالقیت و در آن وقت زید که در وقت وجود زید باشد و برین وجه شهادت نیست و این شهادت
 قدیم که از آن لازم آید که از بهر تعالی پیش از وجود اشیا با اشیا علم نداشته باشد و این مذهب از مذهب حکیم مکار است
 و این قابل بارها بر هشام حکم شهادت کردی که چنین مذهب می گویند ضایع است و او در جواب بر داشت است
 گفت هشام را این برین داشته است و دلیلی که تو را برین داشته و در آخر تو را آخر و هاله داشت که مسئله نبوت
 بعد از اینها ده اند که حکما ترا پیش از وجود نبوت باشد که بعد از زمان تو تعالی حاضر باشند بعد از آنکه بعد از
 شهادت تعالی باشد گفت این اشیا و اشکال آن قدیم چنین بی قیود بود و اندک پیش از خلق گفت اند و کسی که پیش از خلق
 نبود چه میگوید و علم چه باشد گفت تو اشیا نفس را خلق ندان که مدتی چند در هم بافتن لایق تو سخن نیست کای
 مسئله و در یک مجلس اشیا نتوان کرد و محترمت آن رسید تا کتاب اوسط طایفه و در نفس کتاب عقل اول باشد
 و کتاب اسکندر افریدوسی را در عقل قرأت نکنند نفیست چنانکه باید نپسند و مرتب از آن کتابها و قرأت
 می فرست که بعد از آن دو کتاب باید خواند و اگر چنین نکنند مرکز نفیست چنانکه می بیند زینا شاره و کرم و
 شخص خواست که در مجلس بران بر همان گوید و آنکه مسئله را در یک باشد و حکما را اسلام این مسئله که هر که را
 دلیل و برهان نیارد و گفتن و چندین علم و حکما را در تحقیق ندانند و این سخن را از آن گفت چه سبب را در نفس خالق
 کرده اند یا نیستی گفتند عی نقیض و اثباتش را گفتیم چه کوی اگر کسی بشک باشد که خبر هر چیز از آن قدیم است
 گفت مذهب و علمای آن که راست آن کافر باشد گفتیم عدوت عالم بهر دانی گفتیم چه کوی و سکون که چشم
 متحرک است یا ساکن چنانکه بکتابها کلام انعام است گفتیم کسی که وجود نفس را خلق کند بدین است که هر چه
 حادث شد که حادث شود هر که را اشیا است که حرکت و سکون کنند که با نفع و در هیچ راه نیست یا اشیا حادث عالم
 چنانکه از انبیا و اهل خلاف حکایت کنند که حکمی او را گفت که اگر اشیا حادث عالم یکی بدست و سکون

مکتبی تو را مسلم است گفت شل توان مثل است که کسی گوید و خوی و خوی و پیش فاضلی و دو کوه و دولت کن و چنین
 باشد اگر کسی بخردی که عقلت و لغت قابل شود یا حکم را اند و عدوت عالم باشد که هر که از حرکت و سکون
 مبراست و این حکایت این گفتیم تا بدانکه ایشان که برین حکما را سابق طعن زده و عرض ایشان نفیست و
 بر هیچ اصل و قاعده نایستند که چون بر قواعد معتزله الزام یابد دست بجوابها شاره و نشاند و چون در آن
 بسته و آیند بر مذهب فلاسفه چیست و این همه بران گویند که حق سخن هیچ حرفی نیست ندانند و هر که با این
 باین طریق با حق بیاید و سبب مخالفت هر عالم شوند و در آن زمان گفتند که راه بدانشین معقول نیست و هر که
 این دعوی کند و در حق گوید و بدین سخن اگر خود را بر یکا بنشیند در هم محک خوانند و در محسوسه انکارند و اگر بر
 حکما را بنده و خالق را بگویند و مذهب ایشان را و اما عیال آن اندازند با مذهب فلاسفه و عسویه
 لغویا با هم نیست حکیم با **سبب** اندر قسم می گویند و او اندک بر شمر و بر صاحب این پیشه فقها اند و آنجا
 حکمت علی و ایشان عالم برهان ضرورت که قوی می گویند بدان اشیا را و غیبا بمنزله قوی می گویند باطنی اند
 اصحاب حکمت علی بمنزله قوی عالمی را از آنکه اصحاب حکمت علی در صفا قانع در معاش سخن گویند و این صفا است
 ایشان قاعده اند که ایشان امور بدون ملتئم نشود و این اتصال و عرض هر کس را ظاهر است چنانکه عرض از
 اشکری و و زکری و کاسی و قاضی هر یک از اینها هر که ظاهر است همین که حرکت دست و پای و زبان
 عرض و فعل آن هر را ظاهر است هر چند که عرض حرکت علی بحدود هم متوجه است که علم اخلاق بهر معاد متوجه
 اما عرض گفته غیبا هر یک معاش متوجه نیست و هر متوجه به ظاهر است و اگر چیزی در افعال حاضر گویند آن نیز
 متوجه به افعال است و باطنی و ذکر کنند و عرض از آن ظاهر نیست چنانکه نماز و روزه و درو و دعا و توبه ای معنی
 که عرض از آن ظاهر نیست و فعل هم که بیست است و بعضی اعمال و عریضه شرف اصحاب این پیشه
 در عالم مرتبه قوی می گویند که است در بدن انسان که در این قوی اندکی انسان صورت پذیر نیست و شکفت
 نباید داشت که در یک چنین هم نافع باشد و معاش و هم در معاد که هر چه چنین باشد خلاف شرع است
 حکمت است ممکن که یکی نافع کند و دیگری را ضرر رساند و همیشه این نافع در معاد است و عرض به اقل است
 آنچه را نافع در معاد است که از دنیا مرده الاخرج و هر چیز حق که اصحاب شرایع و مکاد نباید دانست و آنان کنند
 کلیات مطلوب و در هیچ علم نیست و هر چه در دنیا دانستند و ستایند از آن گفتند که ضرر و هم است
 که در آن ضرر اولی که اثر است نیست و حکما و علی که بحث از امور معاش و صفا است کنند چون بحث
 اوسط طایفه است از آن معقول قضا با و قیاس که عرض اولی حکم در اینها بلکه بحث از اینها از آنکه بگویند
 حقیق و مستحق چنین هار دارند که هر چند آنچه بدان اشارت کنند و این فرق که میان فقها و ایشان
 گفتیم ظاهر را و گفتیم تا ندانند و بدین اشاره بدان کریم که اصل این دعا نبوده و تسلان از فرمایند که هر چه
 نرسیده است از آن طلب می کنند و در وضع سخن ندانند و هر چه بدین کتاب اشارت شده چنین است و فکر

و باقی بگذرد تحت خود شریک دارند که مقول پس از آنکه افلاک و عناصر بسیار و توانا بود که تحت نام
 موضوع صناعتی شود و توانا که فردی و این اقسام و انجی که موضوع صناعت شوند هر یک موضوع صناعت
 عملی تواند شد انا تحت که دانی این و این ظاهر است اما آنکه موضوع غیر ذاتیت موضوع علم و علم و غیر
 تواند شد اما موضوع شدن علم خود ظاهر است و موضوع عمل شدن از آنکه چون غیر ذاتیت آن حلیت
 که در بقا و فانی او اندیشند و مرتبه شریف رسانیدن و تحت رسانیدن او اندیشند چون در عمل
 آوردن موضوع عمل شود و اما امور دانی چنین باشد که حلیت در بقای او صورت پذیرد که خود ذاتیت
 و حلیت و در فانی نیز که فانی هرگز نشود و در شرف نیز که مرتبه شریف بآن رسد که از این مرتبه و چون چنین
 بالا رود و مرتبه تحت بآن رسد که باین آید و این کون و فساد صورت پذیرد و دانی از کون و فساد
 میراث و شاید که جمیع بدین انکار کنند نفس جزئی را کائنات که همیشه بر یک صورت باقیست و این مرتبه
 شریف رسد که حلیت و تحت که حلیت و موضوع کون و فساد شود و اگر کسی در بیان اینها که یک موضوع
 چون بخندد و چون خفتان و کون و حلیت و فساد و حلیت است اما از سر باید نوشت که بسیار بدین است
 کتابها که اینها در آن شود بر این داشت از کتاب ارسطو و نظریه مستوفی در آن که در تاریخ بسیار شده و آنکه
 پیش از این ختم را گفتیم که ظاهر است که موضوع عمل شود از جهت وجود دائم که یک موضوع که در حال از جهت آن
 موضوع عمل نشود که اگر شود شرف و تحت شود و این حقیقت غیر وجود دانی **باب** در تقیید
 مراتب موجودات بر سهیل احوال باید داشت که واجب الوجود بذات خود هیچ وجه موضوع فعل و عمل و
 شد که در هیچگونه قوت انفعالی نبود و بعد از آن اودان عقلت و اود بذات خود بر واسطه موضوع فعل
 واجب الوجود است با تحت که صورت عقلی را ابداع کرده و قوت اندیش عقلی در حقیقت همین قوت اندیش
 موضوع فعل است که صورت عقلی از فاعل صورت جدا نیست که فاعل و مقول متحدند و در درست که ذات
 عقلی هم موضوع علم شود و هم موضوع عمل پس از اودان نفس است و او موضوع فعل عقلت که صورت عقلی
 ابداع کند در طبیعت که در حقیقت موضوع فعل عقل است او است که صورت نفس از عقل جدا نیست که فاعل
 و مقول متحدند و بعد از او وجود طبیعت که صورتش خوانند و او موضوع فعل نفس است و قوت
 هیولی کل که او است که او را جسم مطلق دانند و در حقیقت موضوع فعل نفس است که قوت هیولی است
 اقتضای و قوتی و غیره و عنصری کرده که آن صورتها چون از او بر داشته شوند یا نفس یکی شود که فاعل
 و مقول متحدند بعد از او جسم مطلق است که موضوع است فعل طبیعت را بقوت هیولی که در قوت
 موضوع فعل طبیعت او است که صورت جسمی از طبیعت که کمال او است جدا نیست که فاعل و مقول متحدند
 اگر از هیولی بر داشته شوند بعد از آن هیولی جسمی است که موضوع است فعل صورت جسمی را که قوت
 انفعالی هم است بر واسطه آن عدم که مقادیر او است که از قوت و صورت جسمی جدا نیست اگر در عدم

محض بر داشته شوند که فاعل و مقول متحدند و ترتیب وجود امور دانی از عقل و سید با دلی برین کونا است که اگر
 که صورت و ترتیب عقلی مقدم اند بر موضوع صورت چون ابتدا از وجود نفس کنند از اشراف با حق این چنین که
 بیان کردیم و ارسطو طالعیه کتاب بهرمان اقدام و باین ترتیب اقدام و از این قیاسا **باب** در تقیید
 نفس که اول از وجود و اخرا و اول از ذات و شایان باین ترتیب اقدام عند الحسین که در کتاب کدام محض
 قوت انفعالی بعضی شود که در داشت آنرا هرگز که بیکه محتاج محض است و فانی موجودات بدوست و بدین سبب
 حوائج بدو کند و بدین جهت و فاعل بذات این قوت و صورت جسمی است و عدم باین قوت انفعالی محض موضوع
 صورت جسمی را و فاعل بذات صورت جسمی طبیعت و صورت جسمی یا هیولی موضوع شود طبیعت و فاعل بذات
 طبیعت نفس و طبیعت بل جسم موضوع شود نفس و فاعل بذات نفس را عقل است و نفس بل جسم نفس را قوت
 شود عقل و اجابا الوجود را که عقل است و صورت تمامیت عالم را اول مرتبه انکار است و درین ترتیب که از
 هیولی صورت آید که ابتدا از عدم که به مقدم اخق باشد و نوخر اشراف و این اقدام است که ارسطو طالعیه
 او را بکتاب بهرمان اعرفه و اقدام عند الحسین خوانند و این نفس را از اودیم که بذات که هیچ موضوع
 دانی عالم عقل نیست و از عدم مرتبه عدم هر مرتبه لازم آید که لازمند هر یک دیگر را دیگر قوت
 تعلل آنرا که بدین سخنان که با این سخن افسانه هرگز پیش نداشت باشند و کوشش نماید که هیچ و باطل آنها
 برسد که بسیار دانی این سخنان را از مریدان که دعوی داشتند کرده اند شرارت و با جهالت را مندرج ساخته
 و بهائیس بصورت باطل میروم فراموشه اند و آنها الموفق المعین و باطل است که اینها از درین فصل همه مدد
 اشیا اشاره کردیم که بدانند موضوعی هر باخته نشود همیشه بر واسطه علم باشد که بقوت است
 در طریق وجود که عقل است که هر طریقه بطریق باشد و الا بعد از معنی بود و بدین سخنان کافرا حکمت کنند
 بدین که ما گفتیم ریاضت بسیار باید کشید تا باین معانی رسید و چون بیان موجودات دانی بترتیب که تقسیم
 موضوع انفعالی دانی شود میاتیم آنجا که این هیولی را که موضوعها ایشان دانی نیستند تفصیل احوال
 کتاب صورت الله و تقیید و الهمد الواسع العقل و الخلق **باب** چون موجودات دانی بترتیب که تقسیم
 از سید انا و انشا شده بدینا آمدند و افلاک را بچشم انداختند و جایش دانی شوق وجود فعل و اوجهم
 که عینا اندر بود موضوع فعل فلان شد که از فلان بقوت حرکت فعل و صورتی باو یاد آمد و عقلا و انشا عینا
 لذت با فاعل بود و بدین فاعل یکی بود که قابل که جسم یا از او اثر فاعل را که فلان یکدیگر بود
 که از این یکدیگر یاد پذیرفت و در ذکر و بیان بسیار و این صورتها صورتی که مستدارا فاعل است و فاعل
 مختلف شود با فاعل شایان و از او و با و آید و باین سخنان که این را جسم که با فاعل اندر بود موضوع
 فعل فلان کرد و از فلان صورت اندکی دانی و این فاعل بدید آمد و بصورت شریف برآمدند و این فاعل
 موضوع فلان که آید شد که در دیدار ایشان اثری کنند و از یک اثری و شرفی اثری و غیره اثری و این

[illegible]

اولی باشد چنانکه دیگر طرف واقع شود و از اینجا حرج بر آید و این محال بود و چون دیگر طرف واقع شود اندک پس از آنکه غیر ضروری بود مگر نبود باشد هر چه در ذات اولی ملاحظه غیر اتفاقاً اشاعه وقوع یکسان و طرف کند مگر نباشد پس معلوم شد که نسبت ذات ممکن و ملاحظه غیر هر طرف یکسان بود و هر چه چنین بود وقوع هر یکی از دو طرف سببی یا غیر ذات اولی که در قریه یک طرف و سببی باشد نسبت او بر طرف متضادی بود و چنانکه در طرف اول و نسبت عدم بر همان در طرف دوم و این محال است پس هر چه لازمه ممکن باشد و خرج هر یکی از دو طرف و سببی یا غیر ذات اولی و چون هیچ ذات اولی وجود ندارد اتفاقاً بود و هرگز ذات ممکن از سببی یا منفصل که اقتضای وجود او کند خالی نباشد پس باید داشت که طرف وجودی از سبب وجودی باشد پس چنانکه اتفاقاً چیزی که باشد نکند اما طرفی باشد سبب عدمی که از نبود چه سبب باشد که از نبود چیزی سبب نایب نایب بود و دیگر باشد چنانکه نایب بودن آن سبب نایب نایب شاع او باشد و چون ذات ممکن غیر از دو طرف اقصی حصول و لا حصول محال است پس هر چه که اول و اگر طرف وجودیت سبب وجود باشد حصول واقع باشد و هر که که سبب وجود نباشد که طرف عدمیت واقع باشد و عدم سبب سبب عدم بود و چون محال از ذاتی نباشد از انحراف سبب از عدم پس وجود سبب از عدم اولی ذات ممکن از حصول و لا حصول ناطق نباشد و میگرداند از دو طرف و سببی واقع نشد باشد و از این میان معلوم شد که ممکن تا واجب شود محال نباشد و همچنین تا متعین نشود حصول حاصل شود و نیز باید بدانست که این وجوب کعبه و دیگر بر و سقوفت شیران وجوب باشد که بعد از حصول اقصی شود چه هر چه حاصل بود و محال حصول الا حصولی متعین بود و هر چه حاصلی متعین بود و حصول واجب بر هر چه حاصل بود و حصول واجب بود که این وجوب ممکن را بعد از حصول اقصی حاصل شد است و وجوبی که پیش از حصول اولی واجب است و این وجوب محال حصول **فصل سی و دوم** در ذکر اسباب و علل و اشارات یعنی چیز و اختیار هر چه وجودی بر می و سقوفت باشد چنانکه اگر اولی آن غیر نباشد اشارت باشد و آن غیر نباشد آنرا می خوانند و آن غیر را معشر و طریقه و یکی را کجاست از دست و نه که این جامه را و نطق وجود و کلمات را چه جامه تا یال نباشد و نه یک چیز و نه حیوان تا ناطق شود کتاب نماند و نه هر چه جامه تا نه که شود و نه حیوان تا ناطق کتاب تواند بود و شری باشد که عددی بود چنانکه در مثال اول گفتیم و شاید که وجودی بود چنانکه در مثال دوم و هر چه او را منفعل باشد و را غایت وجودی را اسباب و علت خوانند و آن غیر را سبب و متعلو را اثر می خوانند سبب باشد شری باشد و یا باشد که چیزی شری باشد و سبب نباشد چنانکه اگر جامه شری نه که کردن و سبب آن نیست و سبب یا موجب بود یا نبود و سبب موجب آن بود که از وجود او وجود سبب واجب شود چنانکه افتاب بود و غیر موجب بخلاف این بود مانند کتاب و کلمات

ترك متنع و با وجود قدرت و ارادت حصول فعل متنع نود وجه اول ترك واجب و اين قسمي فعل اختيار اوست نه
 متناقض آن اگر كويند با وجود قدرت و ارادت تواند كه ترك كند اما نخواهد بود حصول ترك از متنع نبوده باشد
 و اگر نتواند پس مختار نبود و كويي حاصل سوال را مع است بلکه كويند كه ترك نخواهد كرد و نخواهد كرد و نخواهد
 كند و نتواند و اين همان مختار است پس اگر كويند با وجود قدرت و ارادت اگر ترك كند و نتواند با ترك كويم اين
 سوال متناهي است چه قدرتي كه در ارادت كند با هم نتواند وجود پس اگر كويند ترك كند و نتواند با وجود قدرت
 و ارادت ترك ممكن باشد يا نه اگر ممكن باشد پس فعل واجب نباشد و اگر ممكن نباشد پس اختيار نباشد كويي ممكن
 نباشد و لازم نبود كه اختيار نباشد و چنانچه است كه اگر خواهد كند ترك كند چنانچه است كه مراد اوست نه آنكه اگر
 خواهد كند ترك كند ممكن باشد كند و مراد با حاصل نشود و باطله چون مجموع قدرت و ارادت مستلزم فعل
 پس با تقدير هر دو مقتدر بر عدم فعل همچنان بود كه با اقتضای وجود فعل مقتدر بر عدمش و چنانچه وجود فعل
 كه بر مقتضای وجودش باو لاحق شود متناقض اختيارا فاعل نباشد و وجودي كه از وضع سبب لازم آيد مختار
 اختيار او نباشد **فصل هفتم** در ذكر قوه و افعال انساني و فرق میان آنچه باختيار او بود و آنچه بدون اختيار او بود
 كه در مردم مبادي افعال باشند پنج صفت است اول آنچه بآن مشارك اجسام عناصريت مانند كرات
 بدن كه او را احوال بر كرات عالم دارد و سبكي روح كه او را مایل بجهت دارد و در آنچه بآن مشارك مركبات
 معدنييت مانند قوتي كه در عضوي از اعضاي او مرکوز و مبداء مزاج و خاصيت آن عضو است چنانكه
 در هر كمي از معادن باشد **سپهر** آنچه بآن مشارك نباتات و آن قوه ظاهره است كه از غذا بدن او را
 بنيلد و ما بطن نگاه ميدارد و قوت فاسد كه از غذا بدن او را بجز شيبه كود انداخته و بر بقية هضم و بزرگوار
 ميكرد و قوه مولد شكل كه از فضل غذا ماده شخصي و بزرگ از نوع او ميگرداند و غذا بدن آن قوتها را
 چادر و ماسكه و ماضيه و ظاهر و مانند قوت اولي و ثانيه و تصوير **چهارم** آنچه بآن مشارك و كبر
 حيوانا است و آن دو صفت است يكيم باعد اركات و دوم مبادي حر كات او را و صفت اول و دوم است
 بگويا هر يك ظاهره اعرف و اوكاسه و فاعله و شامه و سامعه و باعه و ديك و حس و باطن و اعرف و اوكاسه
 كه اركات و صورتي است و خصوصه كه فاعله آن صورت و دوم كرات و كرات متمايز و كند و كره كه فاعله
 اوست و خصوصه كه واسطه اين دو صفت است و در هر دو ماضيه تصور كند و بخل و در صور عقل و تفكر و صفت
 دوم قوت شوق است يا بجز ملامت ارضي شوق يا بفتح غير ملامت ارضي شوق و اين دو در قرآن مراد شده
 از قوتي كه در مبادي اعصاب و عضلات مركوز باشد و بجهت ارادت خريك اعتدال است **چهارم** آنچه بآن
 بدان متضرر است و آن قوت نطق است كه متعلق است بر عقل نظري كه بآن در معقولات تصرف كند و انان
 عقل شوقي كه استعداد هجره باشد اندك اندك بر تبه عقل استقامت دهد و از بصورت معقولات
 كاهي در عقل مشغول شود و بر عقل عمل كه بآن استباحه استقامت و استغرايج قوانين مصالح منتهي و مدني كند

تأليفش او بر وجه افضل باشد و از اين جهت بعضي فعلهاي آنست كه در دانش او از ان قوتها حاصل و ميشود و متنع
 معصم و متوق و بعضي آنست كه در دانش او و در وجود او اما او را در ان جميع اختيار نبوده است و آنكه بختيار
 ترك كند نه دانش كند شوق و يا فهم پذيراي نبوده و بعضي آنست كه باختيار او در وجودش
 بعضي نوع قدرت و ارادت اوست و آن دو صفت است يكيم مبادي حر كات بدن و استعمال حواس و
 ششاني مانند بخل و تفكر و بحث ما مقصود است بر صفت كليات اوست و چون اين افعال تابع
 قدرت و ارادت است پس واجب باشد اينها قدرت و ارادت و كليات صدد و افعال اختياره از ان جهت
 كردن **فصل هشتم** در بحث از قدرت و ارادت و كيفيت صدور افعال انساني از مردم و مركبات و انسان
 يا حيوان و كبري صميم هر دو صفت مزاج اوست و متعلق باشد باعتدالي كه لائق او بود و اعضاي او سليم بود و كليات
 نفساني و جملها چنانكه بايد و ميتواند بايد اندو مكرر باشد و اگر در اعتدال مزاج و سلامت اعضا احوال
 باشد از كيفيت چنان باشد صدور و لا صدور و چنانكه از ان مناسب اين حال اقتضا كند و يا بعضي ملامت
 و مرض از ارادت است كه مراد از ان جهت و در ان وضع ان كيفيت مذکور است و در وضع است كه ان كيفيت
 استعداد آن كرات و كرات و در بدني آيد و او را در كليات آن بعد از حصول استعداد انان
 نباشد و در بعضي استعداد اختيار يكی از دو وجه بايد نمود اول آنكه ندير مزاج كند و بر قوت
 صفت تا اگر اهل شود تبارك آن مقتدر و وجود **سپهر** آنكه عادت و تمرين افعال بر چيزي كند كه استعلا
 او ميترانيد چنانكه در مبادي شوق بعضي افعال قوت كه مبداء آن فعل باشد نياد شود ايست سختي در قدرت
 و بعد از ان جهت ان افعال اوست كه كويم مركب انسان يا حيوان ديگر چيزي كه وسيله بآن ممكن باشد
 او را كند اگر چنين را ملامت بر خود شوق حادث شود بر و بآن چيز كه شوق از ان قبيل بود
 و اگر ملامت بر شوق حادث شود باجتناب از ان كشتن از ان قبيل بود و باشد كه بختيار ملامت
 شوق بر چيزي و ناملامت بر چيزي ملامت بر شوق و بجهت عضوي يا قوت و ناملامت بر بجهت عضوي يا قوت
 ديگر و چنين چون اركات و افواج بسيار است بجهت حواس ظاهره باطن و ددانسان بجهت قوت
 و عقل پس باشد كه بختيار بجهت اولي ملامت بر شوق و بجهت او را كبري ملامت بر شوق و بجهت او را كبري ملامت
 آيد و در ذوق خوش آيد و بجهت احساس ملامت بر شوق و بجهت فهم و بخل ملامت بر شوق و بجهت قوت ديوان ملامت
 بود و بجهت عقل ملامت بر شوق و بجهت باعتراف ملامت بر شوق و باعتراف ملامت بر شوق و باعتراف ملامت بر شوق
 حاصل شود بجهت ملامت كه آنرا ملامت بر شوق و او را در احوال بدن حادث شود و بجهت مراد آن كه او را
 ناملامت بر شوق و صديق از ان بداند اين كراي حواس ظاهره و باطن و او را در احوال بدن حادث شود و بجهت مراد آن كه او را
 باشد نفساني جهت عازم شود بر طلب ان مدخل يا بجهت كرات نديك او يا بجهت او بختيار و يا
 آنتر چنانم را در بعضي موضع ارادت بخوانيم و او را در بعضي موضع باشد بدست و نفساني جهت عازم

اضافه کرده است از وی گفته کن در تیز و حریف که طریق معتدل است اقتضای آن همان است که بقدرت
 که آن صفات معانی بر تیز و حریف باشد اما اگر معانی بر تیز و حریف باشد در تیز و حریف باشد
 مراد است که استوعاب جمیع صفات از او معلوم نشود و باید باشد و معانی و صفات
 پس بر سر دست صفات گرفت او را دوست داشت و بر او دوستی حاصل می شود و دوستی و برادر
 دوستی هر اشیای نسبت دوستی دوست و دوستی وی تابع دوستی جمیع چیز نیست بلکه در جمیع اشیای
 و آدمی که شایسته مذکور است با آنکه الوجودی بر ما از آن فرقی کرد و گفت و لا تعلم ما شایسته و لا تعلم ما شایسته
 وجود قلم و لوح بر وجود آدم مقایست یعنی این تمسید و شایسته را در عالمی بود که هنوز آدم در شایسته وجود
 مذکور داشت بود و قلم نیز حرف و خطا بقی را که در وی بر سبیل کلیت و اجمال شایسته بود بر ارجح که شایسته کلیت
 تفصیل نبوده بود و چون کتاب لازم قلم است و بطوریکه لازم لوح و قلم لازم است و قلم و لوح
 پس این کلام در قلم آن شود که لا تعلم و قلم موجود سوال آن که کسی که در شایسته و شایسته است
 تفسیر معطوف بر اسماء و توفیر چون وقت تواند بود و وقت تا بودن قلم که صورت وجودی حقیقه
 هدایت و مال آنکه تنویر آن حقیقت عبارت از اینها و قلم جواب گویم که شایسته و شایسته که مراد تنویر
 ایجاد باشد بلکه مراد آن مراتب تنویر است که ایجاد سابق است و می تواند بود که در شایسته میان قلم وجود قلم
 و میان قلم صفت کمالیت از وی زیرا که چون وجود قلم را تقدم و اولیت بر وجود کتابت وی بر وجود قلم
 قلم کتابت نیست بلکه مرتبه شایسته کتابت فرید تر از مرتبه وجود قلم است پس توان گفت که در مرتبه وجود
 قلم کتابت نبود و می شاید که مراد کتابت آن کتابت باشد که در قلم با وی گفت که آن کتابت علی شایسته یعنی
 الفیه زیرا که این کتابت در این کتابت و در این کتابت و آن بعد از وجود لوح است بلکه بعد از وجود قلم
 و کوی مغز آن که الوجود و این باعتبار جامعیت و اولیت مراد و قلم و قلم اسماء الهی و شایسته قلم
 و شایسته و شایسته خزان الوجود این اعتبار بعد از اولیت ویت مراد و قلم و قلم و قلم الوجود و الوجود
 واجد موجود و مأخوذ از وجود است یعنی بعد از آن که اولیت شان وجود یعنی کون و حصول و کون
 شخص و آنکه و کل وجه هم موکداً استناد با عبارت از اسماء الهی که در تیز و حریف و در تیز و حریف آن
 اسم قوی رسد و در چهره عاقبت آن اسم خواص بدود و موجود و شایسته و وی آنست و آن اسم نسبت بر
 اسم داشت و قلم معروف است چنانچه در خصوص مذکور است پس حقیقه محمدی که احدیت جمیع اسماء
 باعتبار آن اسم قبل وجود و نهایت یافت و نیست و همچنین قبل آن اسم که موجود و نیست حقیقت
 حقیقت زیرا که مرتبه هر اسم با همان حقیقت و بعد از آنکه در قلم و قلم موجود و این است که شایسته
 و توجه الی حقیقتی که موجود و شایسته و شایسته باعتبار قلم وجودی وجود حقیقت محمدیست
 و ظهور وی در مظهر حسن و شهادت صاحب لوا الهی اشاره باز صحنه است که در او شده است

در شایسته مدتی طولی که فساد آن علی و قیود آن در وی که همان است که با الوجودی آن خاصیت شایسته
 و المقام الوجودی مراد از مقام وجود تمام خرج باب شفاعت است و در کتب این باب و می کند و بعد از این باب
 و اولی آنکه مؤمنان شفاعت کنند و در آخر هم از جمیع مؤمنان که در وی که شایسته الوجودی آن خاصیت شایسته
 مرتبه قیود بین الحق و الخلق و انشاء حقایق هم حقیقت و وجود نام من وجود و وجود هم الی
 بالشک و اولی آنکه بگوید و آن که شایسته آدم صورت و خلقی معنی شایسته با توفیق این است از توفیق نام
 تا نسبت است قدری از حق من ناظر به این اگر چه من محسب صورت حق و بعد من عنصری خود پس آدم که الوجودی
 اما چرا با از برای من در وی از وی معنی کواصی صفت مراد بودن من و ویرا و آن کواصی حقیقت آدم
 از حقیقت وی و انشاء صورت وجودی آدم از صورت وجودی وی چنانچه گذشت و آنکه حقیقت آدم
 وجود عنصری که بر آن اعتبار تمام بود که وی علت غائی وجود آدم است و علت غائی را با اعتبار وجود
 علی مرتبه بدیست نسبت با ذلک العنایه کتباً بصورت ارجح از اولی آدم از وی بر مرتبه بعد از وجود
 این بدست ترجیح بدیست سابق است چنانکه در کتب علم جلاله و شایسته که در وی که حقیقت وجود
 یعنی چون یکدم در آن علم و مشهور و علم جلاله و شایسته که در وی که حقیقت وجود
 کلی جمیع حقیقت همان و همانان در آن آینه مصور شود و صورت بند و در آن که مراد از اعتبار شایسته
 خود شود آسمان ظهور هم در آن و در آن کلمات اگر کتب مقصود است نسبت به و در آن که مراد شایسته
 الظاهر است از حجه و وقت قدر داشت مال بر بخیر و تقیانات الهی و کوی در آن که اسمیت کلی از اسماء
 الهی که اول مراتب وی تعیین اولست و هم مراتب تقیانات تا ابد الابدی در وی و در وی و در وی و در وی
 کرده است و حقیقت محمدی را با کتابت که از باطن طب مویبت بهر کوی معنوی بر افاق آسمان ظهور که آن
 افاق اول مراتب اسم الظاهر است طالع شدن و از آنجا در حقایق موجودات عالم که ذات کمالیت شایسته
 با آنکه تافت و ظهور کرده و در ظاهر و در شایسته اند و ارواح قدس نسبت نمودار به نام مراد و حقیقت
 و معانی و نسبت اشباح این نسبت که در یکدم ما ناکد مراد یکدیگر که معنی آن صورتیت و کمال
 در مقام معنی واقع شده است عالم شایسته که صورت تفصیلی حقیقت محمدیست و آنکه کمال
 که اشباح این کمال این صورتیت معنی آن چنان می تواند بود که صورت عالم وجود شایسته کامل
 بصورتی المقصود است نظام را در کمال الشیخ و ظاهره عنده فالصوف فلازال الی الحقیقه ظاهره
 فیه صفات الانسان الكامل الاتزان افان الذی خلق من خزانه الذی لا یبقی فیها الا خیر الحق و خرج ما
 فیها و الحق بعض من بعض و انتقل الی الاخره و اگر چه یکدیگر بدن عنصری محمدی که صورت
 بهما و حقیقت و نسبت خواص در کمال شایسته اشباح این مراتب تفصیلی اشباحی که در وی تقدیم
 یا از وی شایسته حقیقت است چنانچه در کتب از فیض باقیمه توفیقیه یعنی نسبت به عالم شایسته

عین آنست که بود و بطلان که نبود و بعضی حضور مع الحق سبحانه از جهت اعتبار و جهات ایشان است و بعضی
 کمال آنست که لا شئ معه و انهم که از هر دو کون آثار بود و بر اوج وجود نفس ایشان و بنویسند مشوق و مشق و بر
 بیرون و در کونش خلوی که در باره وجود در کلام سابق اشا و فی جلی وجودی که مستلزم کمال و لا اتم
 شد بر سبیلها لغوات که هیچ کس که با که هر یک از افعال و آثار و جمل و آثار یکدام یک از مرتبتهای مشوش
 و طاشقی مستند است و بلکه رجوع قابل نیز به شقت لاجرم میگوید تا که عشق چنانچه افعالها را که
 یعنی کمال مرتبه علم و وجود تا چه آنکه علم و وجود در مرتبه و مرتبه و مرتبه و مرتبه و مرتبه و مرتبه و مرتبه و مرتبه
 برده یعنی برده خدا و بطون از روی کار یعنی کارهای آن ثابت عالم بشود و از روی مشق یعنی ظاهر
 وجود که وجوب و صف خاص است و نور را تجلیه الوجودی برین عالم که اعیان ثابت موجودات را
 نمکند است جلیق و درون آن جاوه و داخله مستی بخشد و بر حسن او و حسن وجود خاص و بر
 شد عالم اندر نفس یعنی عالمی که افعال و آثار نفس را که وجود و عالم منقطع است و بر این است و ام کرد
 انجال او نظریا حسن و درین برید و شید شده یعنی مرادش و پیش که در مرتبه امکان نور مستعد
 ان مرتبه و وجوب است و نقل و عکس آنست انجا نموده زیرا که ممکن را از خود هیچ نیست و عاریت است از لایق
 شکر و ذوق آن چون سیاق کو باشد یعنی سبب استعداد قابلیت خود را از افعال اسم مستحکم داشت
 و انجا شئی از قبلی بکشت حقایق و شرح سار و کوشد و چون از میان آن فارغ شد که وجود را بر جلی
 وجود است که شئی است یعنی نفس مقدس و آن از مرتبه مشوقیت می آید که اشارت کند که استعداد
 آن نیز مستند جلی علی یعنی است که شئی است بر این افعال و آن از جهت عاشقیت بر میگوید و فرغ
 آن حال یعنی حال مشوقی که مراد و فرغ آن انجا جلی علی یعنی است عین ثابت عاشق را که مالش نام نهی
 چنانچه جلی وجودی غیبی بودی یعنی استعداد و عقاده و مرتبه نبوت در علم تا بدان توان جلی هر چه
 ادا جز با و متون دید لایحل عطا یا هم الا عطا یا هم عاشق یعنی عین ثابت عالم چون لذت شهو در یافت
 در یافتنی مناسب مرتبه نبوت و ذوق وجود یعنی یافتن جلیه چشیده فی مناسب همان مرتبه
 در غایت اول آن که صورت اراد است شید شید فی مناسب همان مرتبه و تغییر این امور و مرتبه
 نبوت همه آنست که شیخ مصطفی قدس سره اثبات آنها را عالم را پیش از وجود عینی کرده است
 و بعد از وجود عینی نیز اثبات بعضی از آنها خواهد کرد چنانکه هم در این امر خواهد آمد و شیخ
 رضی الله عنه فی الایمان التامع و التحدید و تلافی و فی معرفه منزل الایمان ان اعیان الکائنات فی حالها
 و این مرتبه صحت است بر توحید نبوت و جمع نبوتی قدس الحق سبحانه شاه منزه که انجا
 فوج علیه و در غیره من امثال قوله المعبره باللسان العربی المترجم بکن نامع امره فابعد
 المامور و یكون محکما و کان یحفظه و ام یزلا الکائنات فی حالها و الا ان فیها عرفا لواجب الوجود

در مرتبه نبوت که اشیای را از
 امر که به مرتبه نبوت از او در مرتبه
 نبوت است که از او در مرتبه

لذات و شجعه و تحفه و یسبج ازاتی و تحفه و لذات و لا عین لها موجود و لا حکم لها مقدر و نفس
 کتان بر در و حیا نهی که سرچشمه فیض وجود است ذوق و با عشق باعتبار عبادت و فیاضیت
 میبخت که از سبب از آن بی یعنی وجود فاض که در این نیست برکن نفس یعنی قدح استعداد را
 که بر وجود علم نموده کرده بود وجود درین برکن که این قدح با آن بی جان شیرین نیست زیرا که من
 از روی مدغم عینی بواسطه قدح استعداد خود یا فیضان آن بی برندی وجود عینی بر هم که هست
 شراب خوردن این گیتی یعنی مجربان چون حکیم و مستحکم زیرا که ایشان اعتقاد داشت که فیض وجود
 مغایر وجود مغیض است بالذات مشوشه با فیض و در این نیست یعنی کشف و شهود من نقایضی
 آن میکنند که وجود فاض و فیض یکویند ساقی که فیض وجودی عینی الفاضل وجود بر ما را می کنند
 یک لحظه چنانچه شراب مستی که وجود فاض است در جام نبوتی یعنی اعیان ثابت که معلوم فاضی
 موصوفه در جهت که از صفای بی یعنی وجود فاض و لطافت جام یعنی جام اعیان ثابت در هم آمیخت
 رنگ جام که احوال و امکان هر چه ثابت است و رنگ کدام که در جام است درین بین احوال هر یک از
 احوال آن و دیگره میفرماید که ثابت سایر احوال که احوال اعیان است وجودی جام است و نیست
 کوفی بی احوال و احکام و ذبیت ظهوری و مضایف با عیان باشد و این اشاره به احوال صاحبی که قبل
 به بحث احوال است یعنی وجود ذبیت کوفی جام پس هم مضایف وجودی باشند و این اشاره به حال
 صاحبی است چون هوای اعیان ثابت رنگ آفتاب گرفت یعنی وجود و منصف شد رنگ بر داشت
 از میان افعالی یعنی لطف عدم و در عینی بود و در شب یعنی اعیان ثابت با اعتبار لطف عدم ایشان
 با هم آمیختی کردند کار عالم با اعتبار وجود عینی از آن گرفت نظام جمیع ظهور و در مرتبه وجود عینی یعنی
 نسیم عنایت که شقایق وجود اعیان ثابت بود و در مرتبه یعنی بود و در این وجود با فاض وجودی بر ایشان
 ثابت و در جنبش آمد صحاب یعنی فیض مقدس چنانچه با آن وجود فاض که اشارت داشت حدیث و
 امر و علی که من مودر و زینت استعداد اعیان نامش مرید وجود عینی را با وید که اشراف لایق عینی را
 استعدادات اعیان انشایه بنور و فیض الوجودی عاشق یعنی اعیان ثابت بر سیر اعیان
 که وجود فاض است شد از خواب عدم در عین بر خیزد قیامی وجود یعنی هستی یافتن که یافت
 هست که علم یافت نداد و در پوشید کلام شود یعنی حضور مع الحق سبحانه بر بر خیزد که با حق
 حاضر بود و چون وجود و شوق و حق و موجود و مشهود و حاضر بود و محکم انجمنی که در جمیع را با اصل
 می باشد که شوق در میان نیست قدیم و دواء طلب نماید از علم عین آمد از نور با حق و با حق
 احوال فیضی است از آنجا که گفت عاشق سیراب آید باشد از آنجا که مذکور گشت و معنی اینها آنست
 که از مرتبه نبوت بر تبه وجود عینی آمد و سبب آنست که متعلق به عین اخیر باشد که قدیم و دواء طلب متا

عین آنست که بود و بطلان که نبود و بعضی حضور مع الحق سبحانه از جهت اعتبار و جهات ایشان است و بعضی
 کمال آنست که لا شئ معه و انهم که از هر دو کون آثار بود و بر اوج وجود نفس ایشان و بنویسند مشوق و مشق و بر

عین آنست که بود و بطلان که نبود و بعضی حضور مع الحق سبحانه از جهت اعتبار و جهات ایشان است و بعضی
 کمال آنست که لا شئ معه و انهم که از هر دو کون آثار بود و بر اوج وجود نفس ایشان و بنویسند مشوق و مشق و بر

عین آنست که بود و بطلان که نبود و بعضی حضور مع الحق سبحانه از جهت اعتبار و جهات ایشان است و بعضی
 کمال آنست که لا شئ معه و انهم که از هر دو کون آثار بود و بر اوج وجود نفس ایشان و بنویسند مشوق و مشق و بر

قلب کویشتی فی قلا لا تقلبها الزیاح نظمها لیلین یعنی مثل دل آدمی را چون بریت که با آواز دل
بدست نضر خود گرفته از دود بخت و از بخت بر و بخت را اندام این دریاچ که کمانده دل است
ان یوم تواند بود که مصلحتی در ازان به نفس از حق تغییر کرد آنجا فرموده لا تسوا الزیاح فانه من نفس
الزحیون زیرا که قلبیات حق بخلایع بشون از مستغنیان و مزاحیات است که نفس از حق ازان تغییر رفت
الزحیون که از غیبت این نفس یعنی نفس الزحیون با این نفس که بر لب ما گذرانیده اند که اصل این دوام آن
نوع تواند بود جوی بشام نورسد و کمانستان کل و بر روی شان نظاره شود و بر نظر کشف و بصر و برین
که تجرد هم از احوال و احوال که در دهر و کمانستان کل و بر روی شان نظاره شود و بر نظر کشف و بصر و برین
که شوق نور احوال از شوق است در شون و احوال نیز معلوم کن لئون الماء لئون انما شایع یعنی درین محل
که بدان که شوق نور احوال از شوق است در شون و احوال نیز معلوم کن لئون الماء لئون انما شایع یعنی درین محل
الحب لئون محبوب زیرا که چون احوال دل تابع تجلی حق بشود و احوال دل پذیرد بنظر آب باشد
و در و قلی بنابر آیه پس این اعتبار معنی لئون الماء لئون انما همان معنی لئون الحب لئون محبوب زیرا که چون
احوال دل تابع تجلی حق بشود و احوال دل پذیرد بنظر آب باشد و در و قلی بنابر آیه پس این اعتبار معنی لئون الماء لئون انما همان معنی لئون الحب لئون محبوب زیرا که چون
باین اعتبار معنی لئون الماء لئون انما همان معنی لئون الحب لئون انما همان معنی لئون الحب لئون محبوب زیرا که چون
که حضرت حق بشود و احوال دل پذیرد بنظر آب باشد و در و قلی بنابر آیه پس این اعتبار معنی لئون الماء لئون انما همان معنی لئون الحب لئون محبوب زیرا که چون
و احوال دل پذیرد بنظر آب باشد و در و قلی بنابر آیه پس این اعتبار معنی لئون الماء لئون انما همان معنی لئون الحب لئون محبوب زیرا که چون
محبوب باشد و دیگری تجلی است که مرتبه بر استعداد دلست حسب تقلب و احوال و اینجا تجلی
تابع است و دل شوق و برین تقدیر لئون الماء لئون انما همان معنی لئون الحب لئون محبوب زیرا که چون
معلوم میشود جواب آن سؤال که قدوة العرفاء و خواج ابوالوفاء و غیره الله تعالی بظلم آورده است و آن
قدوة اهل دانش و تقوی یعنی بنویسد جواب این فتوی اگر چه باشد مراد شیخ جید و رحمة الله و در
لئون الماء اریق فرموده صاحب لغات عکس آنرا که شیخ گوید از عکس آن نیست اینست و آنست که عکس
و آن عکس بی نهایت پس و لا عطف این دو اعتبار کوی و ذی الزیاح و در ذلک آنجا که شایع است
عکس آنرا که لا بد که تا مدح و لا حقا یعنی هر یک از یکین و شراب از یک برقی و لطیف شد و صفت
یکدیگر بر آمدند بآن دیگر میانه گویند به شراب است و آنکه نیست اینجا که اگر کنیم که آنکه نیست
شراب و آنکه است یا هر یکین است و شراب نیست چون اعتبار کنیم که شراب بی صفت آنکه نیست
هر چند وقت که تجلی بر دلو اعتبار کنیم که یا هر یکین است و چون تجلی بر دلو اعتبار کنیم که یا هر
تجلی است و در این دو بیت و دیلمه دوم از نظم شیخ معصوف قدس سره که شایع است آنجا که گفت از عکس
من و لطافت جام الکلیات اما آنها در بیان تجلی وجودی ایراد یافته بود و اینجا در بیان تجلی شهودی

تعالی اعلم شعر نور بیان آنکه هر یک از محبوب و محب آینه یکدیگرند و هر یک بطور آن دیگر
بر می آید و بنص و سبک خود عقید نیست نهایت این کار خواه بطریق سلوک باین نهایت رسد و خواه
بطریق جذبه آنست که محبت محبوب را از خود بپوشد و این شهود در اینجا محب باشد نه محبوب و خود را از خود
مستبعد و اینجا محبوب باشد نه محب یعنی نهایت کار محبت میان این دو ذرات و از مقام جمع این جمع
گویند و این مرتبه سیم باشد از توحید حالی و مرتبه چهارم احدیت جمع است که مرتبه احدیت و وید است
مقام چهارم و آن جمع است میان احوال است که در بیکی و نهایت علی الاطلاق ای مقام است و مقام
جمع الحکم که شیخ معصوف رضوانه الله تعالی علیه آن نهایت گفته نهایت اما خفت تا هر که در معنی این رخ باور پذیرد
کرد و هر چنان بحقیقت معصوم شد که این بیت ناظر آنست که محبوب آینه است و محب به شهود چون حقیقت
محبت که احوال کاملست احدیت جمع جمع حقایق است از آن جهت گفت که ازان شهودی و خود را از محبت که
هم چنان بحقیقت به و در حق چون باز در معنی دل خود نظر کنند بهینجا جواب آفتاب رخ و لب و لب
و این بیت ناظر آنست که محبت آینه محبوب باشد که این یعنی عشق شامع و یعنی عشوق آید و بعضی
معشوق شهود این یعنی عاشق که آینه شود که معشوق ناظر او یعنی عاشق کرد و آینه عاشق
منظور این یعنی معشوق و در مقام فتح غفلت است و معصوم و ظاهر است که این نیز که او را بداند
او بوی این کبر هر یک اسم اشارت و معنی میانی است که کثرت از عاشق و معشوقه عشق شامل است
و آنکه آنکه حقیقت کند و آنکه حقیقت کند و آنکه حقیقت کند و آنکه حقیقت کند و آنکه حقیقت کند
بیت ثانی را که اینست تا به نام او در دل خود بطور بدشانت از آینه باسوق کلام مناسبی ظاهر نیست
که عاشق را محله نماید و کمال کلمات ظاهر معشوق است و در پوشاند و بر برون و حال می آید تا چون در
نظر آید هم و آنکه معشوق نیست بلکه خود را می آید و در کوی بدشانت اما اعظم شایسته شلی و صلی الله علیه و آله
و که با هم عاشق و معشوق بر شانه تا از مقام کبریا و استغنا که مقام اصلی است و در این مقام عاشق
لا بد که کند که آن وحشی را محبت یعنی ملک کن از محبت میگوید اما نه در یار محبت و این را در نظر این
را در دامن باطن سوختن حق من که من را در تمام تو به حق من که در این باطن که طلب این یعنی معشوق زیرا که
معشوق طلب را در تو نیست و در او نیست معشوق بدین او یعنی عاشق در او نیست که اگر اهل شوق را در
الاشفاق زیرا که شوق مستلزم طلب را در است و که شوق او یعنی عاشق از گریبان این یعنی معشوق
مستبرزه که این باشد شوقه الالتماس هم که این یعنی معشوق بی نهایت او یعنی عاشق خود که در این وقت
یعنی حق فطرت و آنست که آنست میگوید که این عاشق شایع است که یکتا شایع از دلی یکی ام
با خود دیدم و در این هم او که ختم ایمان همان تو گویی که گفتی و این اشاره به قرب توانست زیرا که در حق
خود را سنا کرده است و آنست که حق را داشتند که او یعنی عاشق کویای این یعنی معشوق اینک عاشق

از احوال مقامات در تعلیل شود و محبوب ظاهر را محسوس کند که آن حکم پیش از ظهور در آید نبوده باشد و معلوم است
 خود متصبع که در اینجا که در آن محسوس می بیند که احکام و می از استند و طول و غیره را در صورت منقطع در
 تا می رسد که تا آنکه ظهور صورت ظاهر را می بیند و این است که پیشتر از آن ظهور آن اسم بر آید
 منطلق نشد چون اسم موجود و احکام آن از جوهر و عرض و انواع و اشخاص آن زیرا که احیاناً ثابت که صورت
 معلومیت آن باشد در مرتبه علم ما دام که آید و وجود مطلق نشود و وجود مطلق منقطع باشد از آن نشان نشود
 نشود و اسم جوهر و عرض و اشخاص و انواع و اشخاص ایشان را نشان مطلق نکند و این در تعلیل وجودیت
 و اما در تعلیل شهودی چون اسم مرید و عارف و محقق و غیره از آن احکام که برین وجه منقطع است و تعلیلات
 منطلق بگوید و نیز آنکه تا در اینجا که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 ولایت این با احوال نام آنجا که ای محبوب است که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 که برآمد و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 والدین ثابت می باشد و ولایت وجود مطلق از این ثابت می باشد و ولایت وجود مطلق از این ثابت می باشد
 با احکام و ولایت ظهور منقطع است و انصاف با احکامها متولد می شود و منقطع است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 ولایت ثانیه است و اشاره باین ولایت قولی می کند که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 غیر از این نیست و این شیخ که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 اینجا یعنی در مقام که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 پیدا آید و می توانی اشکارا که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 وجودی و شهودی و آنچه بعد از این می آید منقطع است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 حال محبوب در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 باقی می شود و می توانی اشکارا که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 هر چه در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 از جهت اشعار با بعضی که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 بر این اعتبار که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 اندر و می بیند در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است

یا از دفع حجاب که برسد که از بخت و چه سوخت کرد و اینجا یعنی در مقام استیلا که در آن محسوس است و در آن محسوس است
 از هر دو این است زیرا که حجاب میان دو چیز در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 دفع حجاب هم با آنکه در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 وجه کل ما استیلا به بعضی من غایت سوخت کرد و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 با آنکه در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 سایه را در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 که طالع شود و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 تعلیل است بر این که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 بر وجهی از جهت مناسبت و قناعت و اگر در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 احدیت منحل و این منحل در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 مطلوب در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 نیست می شود و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 این در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 بی منفی نیست و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 مراحت نیست و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 می آید و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 و این نسبت است مخصوص که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 نسبت نیست مخصوص که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 اشاره کرده است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 شیت شون واحد مان بود و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است
 که در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است و در آن محسوس است

ساز

نیست مگر آنکه من به صورت و اقتضای استعداد پیش قدم می رود که درین برپوشیده و اقتضای آن مورد و به
استعداد من و برپوشیده و برپوشیده نیست چنانکه شیخ مشفق قدس سره در شرح کلام می گوید گفته
یعنی در ذاتی اقتضای استعداد من محتاج و برپوشیده است که اگر من بساغات استعداد طلب وجود و در آن کمال
هرگز بر من اقتضای نگردی و برپوشیده نیز بر من ترا و بر آن چون سخن و رانی را پیش گفت و من از آن اول
یعنی محتاج وجود نیست پس که پیش از قدس است و استعداد مستعدان بحسب آنست چه وجود و مستعد
محتاج الغیب یعنی نزد یک محتاج نیست محتاج غیب هرگز که بواب تجلی ترا برپوشیده که در آن کمال
اعیان ثابت و استعدادات آن جلوه دارد و ملزم به مقتضای غیب است که بیاری اقتضای
کونی اند اندم چنانکه در مواضع آن تحقیق کرده اند خرقای قدس سره ازین رسید بهین کاشف شد
یا که همین که اقتضای وجود که تغییر از آن بعضی مقدس کرده اند از دست استعداد قبلی وجود که تغییر از آن
بعضی اقدس کند هم از دست فریاد برود که تا اقل من و بی پیشین یعنی من بدو چون ازیر و در وجود
و فرود تم که یکی از آن دو وجه استعداد ازین مقدس است و دیگری استغنا ازین اقدس زیرا که حقیقه
حق تجاوز از وجود است یا فاضل وجود محتاج است و بر استعداد آن و در بعضی روایا بپشتن واقع
تقدیر است که سالوات و محشر باشد که مراد بپشتن مجموع مرتبتین تقدم حق باشد بر حق و اعتبار
وین اقدس و فیض مقدس ابوطالب مگر چون سخن خرقای و اقدس سره می باشد و چون که ابوالحسن راست
میگوید موطنی عدم که موطن الوجود هم اگر در محقق تقدیر و تیسر است بلکه هر فیضان و بسبب شجرت
نه از یاد مراد عدم اعیان ثابت است یعنی تعیین و تقدیر بر اعیان ثابت بر استعداد خاص است چنانکه می باشد
توین و تخفیف وجود بحسب استعدادات اعیان می سبک و ویشا و اگر مراد وجود موجود باشد چنانچه
مراد عدم معدوم است که اعیان ثابت است و مطلق که مضاف می شود اینجا و در اصل چون از قرآن
العدم قهر می آید که استعدادات اعیان ثابت بر جمیع وجود و بسبب شجرت و دیگر فیض خاصه و عا
مکیده و در آن متوهم گفت شجرت و استعداد اثر نکند با آنکه شجرت استعداد امری است ثابت
سبب شجرت باشد زیرا که اعیان ثابت معهود علی اندک از ذات فارض شده اند و بسبب شجرت و
استعدادات از لوازم ایشانست پس شجرت را در آن در آن مغل نباشد و بعد از آنکه استعداد آن افراد
اعیان باشد حقیقت استعداد یعنی استعداد اعیان نیز بحسب شجرت دیگر شود و باقی است
دیگر و شجرت آن بل از او یعنی اثر شجرت در تعیین عمل خاص باشد و عاده مخصوص مراد
خاص را چنانکه ماده مخصوصه من جدا از عناصر استعداد فیضان صورت انسانی مخصوص گرداند
این تخصیص بحسب شجرت است که آنرا استعداد فیضان صورت فریت مثلا مخصوص گرداند
حاصل این اشاره آنست که تعالی و عالم غیب یعنی غیب علم که عمل شجرت اعیان ثابت است حکم عملی باطنی

و در این مورد نیست پس چنانکه در این فیضان مغل است بر این نیز مغل است اگر محتاج بود و غیره

که اثری خارجی بر آن مرتب نیست و کما فی حقیقت نیست یعنی بین ثابت روی بصورت استعداد اصلی که عبارت از
قابلیت و استمر وجودی خارجی را در شجرت را در آن هیچ اثری نیست ظاهر گرداند تا بدان استعداد
قبل وجودی یعنی بالعین الهی و الون قبول کند و موجودی گردد از موجودات عینی و عملی خاص گردد و من
استعدادات آن کتب آن عمل مر آن استعدادات را بسبب شجرت باشد و چون این قبل وجودی و عینی است
شد آنکه بواسطه آن قبل یعنی قبل وجودی عینی مستقیم با مورد دیگران را تا و تو چنانکه موجب ارتفاع
باشد استعدادی دیگر یا بدفعی جزوی زیر اکثر استعدادات اصلیت و جزوی از استعدادات منفرد
در تحت آن که یکی بعد از دیگری ظاهر می شود و در عالم شهادت بعد از انفسان بوجود باشد قبول کند پس
مراد قبل شهادی وجودی قبل باشد که سبب شود حقیقت گردد در سبب وجود و شهادت در آن
قبل بعد از وجود در عالم شهادت و غالباً کاین سهولیت از ناخ حقیقی شودی بوده است و شهادت
ساخته و دلیل برین آنست که این مأخوذ از کلام شیخ است در حقیقت شعیبیه از خصوصیات آنست
و غیر این مسئله آنست که شهادت قبل غیب و قبل شهادت ازین قبل الغیب یعنی الاستعداد الهی
علیه الغیب و هو القی القای فاذا حصل فیض القلب هذه الاستعداد قبل ای لحق در القی القای
و الشهادت بعد از آن قبل شودی بحسب احوال و احکام مرتب بر آن قبل دیگر بعد از دیگری هر چه است
دیگر سیاه بر قبل دیگر و این سبب و تجلیات فی نهایت بر روی کشوده میگرد و ویشا و در بعضی کلام
مذکور در بیان حاصل اشاره آن باشد که حق تعالی و عالم غیب یعنی غیب عارف کامل که در عالم غیب
بلکه چنانکه است و است حکم قبل باطنی و اثر آنرا در حقیقت و بصورت استعداد اصلی که کمال شجرت
در مرتبه علم داشت ظاهر گرداند یعنی چنانکه استعداد اصلی که کمال شجرت بود نسبت قبول
تجلیات مرتبه بر استعدادات جزئیة همین حکم قبل باطنی نسبت به حقیقت و آن باشد که حقیقت در مرتبه
و بر این لاف الوصف گرداند و در این حالت خاص و حقیقت تعیین نکند تا بدان استعداد قبل وجودی
شجرت بالعین المعنی و الیا که تجلی آن بر قابلیت قبول کند و چون این حاصل شد آنکه بواسطه آن قبل
استعدادی دیگر یا در عالم شهادت بدان استعداد قبل شهادی وجودی که از مقوله عالم شهادت باشد
قبول کند زیرا که چون در عا و شد هر چه در عالم شهادت ازین و تجلیات مشهور و دیگر و بعد از آن
پس احوال خارج از روی مردم استعداد دیگرش حاصل می شود و فی حقیقت و بیکی از آنجا و در تجلیات
بر روی کشوده میگرد و پس بر روی این تجلیات و در تجلیات شودی باشد در قبل وجودی و شجرت
و ظاهر کلام خصوص حصول بر این است چنانکه تا اصل صادق و در ما قبل و بعد آن ظاهر میگرد و چون
تجلیات نماید نیست و در قبل مستقیم علیت در بعد قبل الحق تجلی است و در اوقات نباشد لایم طلب است
بسان الحال احوال بعد از حصول هر عملی بر آن ثابت و در عالم شهادت که با آن مراتب و سون که نهایت

شجرت که در این استعداد و غیره و شجرت که در این استعداد
شجرت که در این استعداد و غیره و شجرت که در این استعداد

میرا می آید است رسیدند و از هر چه وصال میرا می شدند پندارند که چون واصل شد و غرض می رسد
و باینکه مراد رسیدند و باینکه بر جویون پنداشتند که می رسد که مراد میرا می آید است
لا قطع ابدی این زیر که کشون و صفات آن که می آید است که می آید است که می آید است
نمای میرا می آید است که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
و میرا می آید است که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
اسم که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
الا بدین و در هر آن که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
و میرا می آید است که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
مصدوری شده بوقت باز کشیدن چون در می کشد از آن رو که آمد اول هم بدو شده و برگرد
و در هر آن که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
و بدو می کشد و بوقت وصول در می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
ایشان را بدین مدتی که می آید است که می آید است که می آید است که می آید است
گذشت و از آن متعلق شد و آنرا آن باقی می آید است که می آید است که می آید است
کل چون بوی غیر آن ماند با وی توری قدس سر از بی نهایتی و دوری این راه با اختیار و سیر
خبر داد که می کشد و اول کشید که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
ای سبب که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
نگارین و برانگیزان بودم زیرا که حال و غیر شایسته هر یک که می کشد که می کشد
نگارین و دیگر است و نگارین است که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
بردم و از خود بیگانه خیالی بستم و در هر یک که می کشد که می کشد که می کشد
ملای بیستم و از او واصل شد و میرا می آید است که می آید است که می آید است
و اول کشید که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
لا بدین که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
آن حرکت و ترس را با بدین ماضی با خود در می کشد که می کشد که می کشد
و در هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
چنانکه کشید که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
حالت که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
و بدو می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد

و از آن عشق می آید است که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
کرد و چنانکه آن که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
معتون پیش از آنکه دیداری باشد و می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
مناسب تر به این عشق مستولی کشد ظاهر باطن عاشق را به آن الحظ الهی و از او می کشد
و از هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
برقش و حرکت در او و باطن را می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
مرتبه بر استیلا بر عشق و در نفس باطن تغلب و تحول در احوال و مقامات باطن تا بدین
مستوی شود و در آن رقص و حرکت در هر یک که می کشد که می کشد که می کشد
اینها را در هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
و از هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
تقریر الحجاب حزن طعن بیداری ایمنی کز آن با می کشد که می کشد که می کشد
ای بر می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
وجودی و هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
شقی و هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
بشنوی قابل و سماع را که در هر یک که می کشد که می کشد که می کشد
مرفیعت سماع که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
نور بر می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
زمان جزین که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
در جهان جزین که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
بلبل از بی کل شوقی که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
و نمای کایت او تحقیق معنی قلب و بیان و در هر یک که می کشد که می کشد
بعضی عزت و عظمت و هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
حرارت و اینها را از هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
نشان می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
اصنافی است که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
بدون که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد
و در هر یک که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد که می کشد

الضم لا وهو ان يكون متشكلا في نفسه غير ذي وضع ثم نقول ذلك المتشكك لا يمكن ان يكون له قوة
 فان كان بعض ما في الازمان بالهوية وذلك لاستحالة المطابقة للفعل بين ما هو بالفعل وبين ان يصير
 وقتا ما بالفعل وبين ما هو بالقوة ولقابل ان يقول لا يصح ان يكون صدقا في فعله استقامتها
 في الازمان او مستقاةا عليها فالواجب حصول المطابقة بعد حصولها كما في الازمنة لشيء هذا لا يمكن ان يسلط
 وايضا لا يمكن ان يزول او يتغير او يخرج الى الفعل بعد ما كان بالقوة والى وقت من اوقات الازمنة
 المذكورة وليست الثبوت الاول او بالذات من غير تغيير واستحالة ومن غير تغيير بوقت وزمان وكان الواجب
 ان يكون محله كذلك والاهم اسكن ثبوت الحال دون انتقال المحل هذا دليل آخر على عدم كون ذلك المحل بالقوة
 وقدره ان الاحكام الحقيقية مثلا الواحد اقل من الاثنين وقدر الترتيب اقل من الاثنين وقدر الترتيب اقل من الاثنين
 الثبوت الاول بان من غير تغيير بوقت وكان فلا بد لها من مطابق كذلك فيكون ان الحكم فيها على ثبوت
 محلهما هو هو والثبوت الثاني بانها كانت صادقة وجب ان يكون مضمونها ثابتا كذلك فيكون
 محلهما ايضا ثابتا كذلك ضرورة استلزام ثبوت الحال ثبوت المحل وهذا دليل قوي مما سبق والاشارة
 على المنع للثبوت هنا لا يقال بمراد عليه المنع ايضا ليجوز ان يحدث المطابق في محله حال الحكم الزمان
 او قيله لكن هناك ايضا مطلقا في وقت بوقت ويمكن كافي لذهن بعينه وفرض ان مدركا لثبوتها
 كما ينقل لذهن يحكم من الاحكام الحقيقية ما قبل قبل او بعد مضمونها في ذلك المدة على القول الذي
 انشأه الزمان من ان مطلقا فطلقا وان مقيدا فقيدا وان دائما دائما وان ضروريا فضروريا الى غير
 ذلك لاننا نقول لما حكنا في تلك القضايا بالثبوت مضمونها انما مشكلا فلا بد ان ثبوت ذلك المضمون
 دائما جاز من اى الثبوت لا لا يتحقق مضمون القضية فلو كان صادقا وتحقق انما صدقنا في تلك القضايا
 بثبوت الحركات لا في ثبوتها دائما فلا بد ان يتحقق ثبوت دائما لها في الخارج الزمن والاولى كمالها
 بالضرورة ولو كان في يد ذلك امر موجودا مقيدا دائما لم فان اضاف ما في تلك الحكم بالصدق
 وما يتحقق من ثبوتها لا لا يخرج على له او فخطئة فاذ كانت وجودا من نفسه في الخارج من غير
 ذي وضع مشتمل بالفعل على جميع المعقولات التي يمكن ان يخرج بالفعل بحيث يستحيل عليه وعليها التغير
 والاستحالة والتجديد والازوال ويكون موهوم بهذه الصفاة لا كما بانها قد عرفت ما في اوله من المنع
 والذي شرحت تلك التعينات هو انه لا بد من حمل مشتمل فيه القضايا الضرورية والاشارة ان لا بد
 قد عرفت ما في اوله من المنع والذي شرحت تلك التعينات هو انه لا بد من حمل يشتمل فيه القضايا
 الضرورية الدائمة لا الازالة وبالجملة شيء يتحقق فيه مضمون القضايا ما اعتبر الحكم وحاله
 ما ثبت المحل الموضوع ان دائما دائما وان وقتا فوقت هذا بعد انزل من بعض النسخ السابعة
 وانما ثبت ذلك فنقول ليجوز ان يكون ذلك الموجود هو اول الاول اعني واجبه الوجود لانه عززت

حصولها

ان

لشبه
التي

اماموه وذلك الواجب اشتمال ذلك الموجود على الكثير التي لا نهاية لانها بالثبوت والاولى بالاول
 يستمع ان يكون فيه كثير وان يكون مبدئا او لا كثيرا وان يكون محلا لما لا كثيرا فيشتمل فيه كثير
 ان يقول فكيف تحقق هذه الكثرة في هذه المحل ان كان من الواجب فقد حاطت ارضا وان كان من
 المحل لزم الشيء الواحد فاعلا وقابلا وعلى التنوع من ذلك هذا المحل هو اول المعقولات كما سيأتي
 وليس فيه من جيات والكثرة ما يعني هذه الكثرات والواحد لا يفسد هذا الكثرة ما يعني هذه الكثرة
 الا من جهة كثير ثم اقول لا يخفى ان يكون تلك الكثرة معلومة للواجب الاول والثاني فيخرج على ذلك
 لا يخفى ان يكون الواجب محلا لها وعلى الثاني لا يخفى ان يكون ماسلا في محل آخر او لا في محل وكل الاول يكون
 علم الواجب توقفه على وجوده وان كان المحل وهو على الثاني لا يثبت مدعى من وجود محله فيشتمل في ذلك
 اكثر من ثبوت المضمون لانه من هذه النسخ قالنا فثبت وجوده وجوده هو الواجب الاول تعالى فثبت
 لثبوتية بقول الكل الذي عزت في الشان الجديدة بالروح المضمون فانه بالكتاب البين المشتمل على ذلك
 وبما ليس وذلك ما انصفه والمجده اقول انما يثبت كونه عقليا ان لو ثبت كونه بالفعل من جميع الجهات
 ولم يثبت ذلك بما ذكره بل على تقدير تمامه انما يثبت كونه بالفعل من حيث التمثيل تلك المعقولات ومن
 الجاز ان يكون له صفات مستقلة سواء تلك المعقولات فليجوز ان لا تقتصر في عموم العقل كونه بالفعل من جميع
 الجهات ولا مشكلا في الاصطلاحات قلت فخاصة القوم المشهورين بهم ومن غير ضرورة داعية في قوة
 الحكماء عند المحققين ثم ذلك المحل قد يكون نفسا فلكيلا او غيره من النفوس انما يمكن اعتبارها جميع
 المدركات فاما ان العقل الكل ما يشتمل على تلك الصفات فلا يخفى شأنا صدر على ان من انصف اعترف باذنه او انه
 بالعقل الكلي هو ما هو المشهور بين الحكماء ووجه برده على المنع المذكور بل يتوجه عليه انه لا يجوز ان
 يكون بعض الاحكام التي لا يحيط بعينها بالاحد في وجوده فيحصل فيها اذا اضطرر الى ذلك
 يكون في تمثيل المعقولات ايضا بالفعل هذا ما نسخ لي من كلام على هذه الرتبة الملاحظة من
 قنوع تام والى في تحقيق نفس الامر كلاما بعد الفقرة وجوز من مائة الله تعالى ومن توفيقه يسر تحقيقه
 بسم الله الرحمن الرحيم
 قال رسول الله صلى الله عليه واله وسلم اراسي حكمة خاتمة الله عز وجل لا تقع شيئا الا الله الا
 اعطاك الله خبرا منه فاطلبوا العلم ولو بالحيث ج طلب العلم فريضة على كل مسلم وسلسلة
 د لكل حيلة وحيلة الذنوب القوية القناعة مال لا يفتن والرزق الطيب اللين
 اجله فضل المعروف يقو معان السوء من اكل مع مغفون بغفر الله له ط العلم انما الله
 تعالى على خلقه اول ما يوضع في الميزان الخلق الحسن يا افضل الاعمال الحبت لله والبغض لله

لوجه

منوع

ذلك

يبب ملاك الدين الورع **ج** الملاءة وكل على النطق **يد** التحدث بالشكر **ي** طلب الخلال
 فريضة بعد ان يبيته **يو** المؤمن من اهل الايمان بمنزلة الراس من الجسد **يز** الماكور الخديعة
 في النار **ح** من احب ان يكون اكرم الناس فليقل الله عز وجل **ط** الدنيا من ردة الاخرة **ك**
 من فطر صاعا كاذبا اجره **كا** ان العين تدخل الرجل القبر والرجل القدر **كب** الفتنة نائمة
 لدى الله من يقظها **كج** من يستر على معصيته الله عليه في الدنيا والاخرة **كد** اذا ادان الله بقوم غير
 مكسرين بالليل ونفسهم بالليل **كه** من تشبه بقوم فهو منهم **كو** اذا تميزت في ايامين **كوا**
 من اهل القبور **كز** لا يدخل الجنة عبد لا يؤمن جاره بوابه **كح** لا تشترشتم من اجل الله الدنيا
 بحق المؤمنين وحقه الاخر **كد** اعدا عدوك نفسك القريبين بغيرك **كه** من اخلص الله اربعين
 ضيقا ظهريت يباع الحكمة من قلبه على لسانه **كز** المؤمن من سلم المؤمنين من دينه **كح** لسانه **ح**
 من اشتاق الى الجنة شاق الى الخيرات **لد** من اتقى الى النار اتقى من التبتوات له شر العاك
 حين يحمى الموت **لو** شر الماكل اكله الى اليتيم **لز** خير الذكر الحق وخير الزنا كين **لج** لكل
 شوقالة وصفاه القلوب ذكره **لظ** من ادى ذبيحة قلبه صدقة صدقة **له** صدقة صدقة **لح** فضل العلم
 افضل العبادة تمام اربعين حديث **مت**
 قال النبي صلى الله عليه واله وسلم **ا** العلماء ورثة الانبياء **ب** الصائغ كثر لا يفتن **ج**
 الخمول واحسن النعم **د** شر الناس ذوا الوجين **هـ** اطعوا اطعكم الانقياد وكفوا
 معروفكم المؤمنين **و** الايمان بالقدر يذهب اليه **ز** الحق يتوارث واليقين يتوارث
ح المؤمنون لا يموتون بل يلقون من دار الى دار **ط** من اتقى الناس بغير علم لعنه اهل السماء والارض
ي حب الفكرة مفتاح الجنة **يا** افضل الحسنات تكملة الجلاء **يب** لو قلوب من اعلم تفككت
 قلوبا **يبي** كثر ايام **يج** الشباب شعبة من الجنون **يد** ليس من ابيض الوجه ظلم من ملأ
يه الخلق التيق **يبي** هذا العمل لا يصح العمل كايضا **يبي** كل العمل **يو** هل يكتفى الناس على ما هم
 في النار **يا** احصايد السمسم **يبي** كل شئ طري وطري **يج** طري **يبي** طري **يبي** طري **يبي** طري **يبي** طري
 ذكرني **يب** ان الله تعالى يحب الخوف في الدنيا **ك** وان الشرب الى العبد على قدر المصيبة **كا**
 اكل من الدين تضر حرق **كب** رضى الوتر في رضى الوتر **كج** رضى الوتر في رضى الوتر **كد** رضى الوتر في رضى الوتر
 من تشبه بغيره **كه** من كان في حاجته اخيه المسلم كان الله في حاجته **كز** اياكم والظلم فانته
 يجرى بقلوبكم **كو** ما استر الله عبدا الا حطت العلم والادب **كوا** راس العقل بعد الدين
 القوة الى الناس واصطناع الخير الى بر وفاجر **كوب** من شئ افضل في الميزان الخلق الحسن **كوح**
 لا يشكر الله من لا يشكر الناس **ل** لا قواعد اخاك موغدا فخطئه **لا** لا يقبل الله صلوة عبد

لا يؤدى ذكوة ماله **لب** الورع سيد العمل **لج** النظر في وجه العالم عبادة **لد** من نصر الله
 بظهر الغيب نصره الله في الدنيا والاخرة **له** لا يزال العبد في صلوة ما انتظر الصلوة **لح**
 الشرايع وراح لوط طاعة النساء **لدا** اصل جميع الخطايا حب الدنيا **لد** اصل جميع
 النفع منع العسر والركوة **له** من احترط بالعلم فهو منافق وملعون في الدنيا والاخرة
 تمام احدى عشر حديث **لج**
 الوكشت النقاء ما ازددت يقين **لب** الناس ينام فاذا ما اتوا انتبهوا **لج** الناس ينامون
 اشبه منهم بالانهم **د** ما صلح امره وعرف قدره **هـ** قيمة كل امر وما يحسنه **و** من عذب
 لسانه كثر اخوانه **ز** بالبر تستعيد المحر **ح** من عرف نفسه فقد عرف ربه **ط** المرء
 ضيق تحت لسانه **ي** يشكر الى الخيل يحدث او وارث **يا** لا تنظر الى من قال فانظر
 الى ما قال **يب** الخرج عت البلاء تمام المحنة **يج** لا تفرح بالحق **يد** لا تشايع الكبر
يه لا تزعج النخ **يو** لا تصنع مع الثيم **وز** لا تلتزم مع الحسد **ح** كثرة الوفاق نفاق **و**
 كثرة الخلاف شقاق **بط** رب امل غائب امله ورب عامل ضاع عمله **هـ** الحكمة خاتمة
 المؤمن **كا** الشرجا مع المساوي العيوب **كب** لا شرف مع سوء الادب **كج** لا اجتناب
 عزير مع حرص **كد** لا محبة مع مرارة لا سودي مع انتقام **كه** لا زيادة مع رفاعة **كو** لا صواب
 مع ترك المشورة **كز** لا مروءة **كح** لا وقار **كد** لا وقار **كه** لا وقار **كو** لا وقار **كوا**
 وبدولسانه **ل** السعيد من وعظ بغيره **لا** لا حياء **لج** لا حياء **لد** لا حياء **له** لا حياء **لح**
 اعاليه **لج** من نظر اعتبر له العداوة شغل له القلب **لا** اكرم عسى **لو** الادب
 صورة العقل **لز** اكرم القريب **لح** **لج** رب رجاؤي **لد** رب رجاؤي **له** رب رجاؤي **لح**
 يؤدى الى الخسران **له** رب طمع كاذب **لج** البغي سابق الى الجن **لح** في كل مرة شرف **لد**
 كل اكلة فضة **لج** من كثر فكره في العواقب لم يجمع مد **لح** اذا علمت المتادير صلت لك
له اذا علمت المتادير صلت لك **لح** اذا علمت المتادير صلت لك **لح** اذا علمت المتادير صلت لك
لج الاصحان يقطع اللسان **له** الشرف بالفضل والادب بالا اصل والفتن **لح**
 افتقر الفخر الحق **لا** اوحش الوحشة العجب **لب** افتخر العنق العنق **لج** الطامع في وفاق
 الذل **لد** احذر دوا نقار النعم **له** فاكل شارد يردود **لح** من ابدى صفحته الحق **لح** فو
 اكثر مصابح العقل تحت بروق الاطعام **لج** من لان جوده كشت اغصان **لح** اكرم اعتر
 من التيق **لا** لا شرف اهل من الاسلام **لب** لا مفضل احسن من الورع **لج** لا شرف احسن من الورع
لح من كثر مزاجه لم يخل من حقد عليه **لا** استغنان به **لج** عبد الله اول من عبد الله

عج دولة الأروافاة الرجال **عط** وديار النجيب **حجرت** دولة الملوك بالعدل فادار
من حياكم **نجيب** **الف** ديار العمل حديث **حرفا لئال** **في** ذر الثرى من الاشتغال به **فنه**
ذوب واحد كثير والفاطحة قليل **فه** ذواقة التلاطين بحجة الشفتين **فو** ذكر الأوليا ينزل
الرجل **ففر** ذل المرء في الطمع **في** ذلاقة اللسان واسر المال **فط** ذليل المقصر عند الله **ففر**
ذكر الموت جلالة القلب **صا** ذكر الشارب بحرة **صب** ذر الساعي في طلب الدنيا **حرفا لئال** **صح** راع
اباكر لراك ابنك **صد** رفاهية العيش في الأمن **صه** راع الحق عند قلبات النفس **سو** رزقك
يطلبك فاسترح **صز** رتبة العلم على الرتبة **صح** رسول الموت الولادة **عط** رهونا للنفس
متجها **ف** رفاة الحديث انتساب الى رسول الله **فا** روية الاخوان دولة الاخوان **فب**
روية المجيد جلالة العين **في** ريق المرء طيل مسئلة **حرفا لئال** **فند** نعمة الصالحين نعمة **فه**
ذلة العاقل كثير **فو** ذلة العالم كبير **فز** زهد العالم مضله **في** زيارة الصغائر من التوكل
قط ذر المرء على قدر اكرمه لك **في** نعمة العاقل كثير **فيا** ذوال العلم اموان من موت العالم
قيب زيادة الحبيب اطراء الحبة **فيج** ذواة الدنيا محوثة بالزوايا **فيد** زينة الباطن خير من
زينة الظاهر **فيه** ذن الرجال بوازينهم **ففر** سوء الظن من الحزن **ففر** سوءك بالذنا
عزوز **ففيج** سوء الخلق وحشة لا خلاص منها **فقط** سيرة المرء تبين من سيرته **فك** سكرة الاماني
سوء الخلق **فكلا** سلامة الانسان في حفظ اللسان **فكب** سادة الامة الفقهاء **فك** سلاح النفس
شكاية **فكلك** سوا المرء في التواضع **فككه** سلوة اللسان من الشعر **فكش** شين من العلم
الصلف **فكز** شرف وطلب الجنة **فك** شقاء الجنان قراءة القرآن **فكط** شينك ناعيك
الحجر الموت **فك** شمة من المعرفة خير من كثير اعمل **فكلا** شرطا لالة برك الكلفة **فكلب**
شرا الامور ابدعها من الشرع **فكج** شخ العتي عقوبته **فك** شحيح غنى اقصر فقير حتى
حرفا لئال **فك** صدق المرء بجاهته **فكلو** صلوة الليل بجاهه بالتهاد **فكل** صلاح البدن
في التوكل **فك** صدق المرء عونه **فكط** صبرك يورث القلندر **فك** صحت الجاهل ستره
فك صاحب الانبياء تامين الاشهاد **فكب** صلاح الانسان في حفظ اللسان **في** جبل الزوا
يكثر حشاك **فند** صلاح الذين في الورع وفناء في الطمع **فه** صفته البدن في الصوم
فو صفاء القلب من الايمان **ففر** صفوا العيش في القناعة **حرفا لئال** **ففي** ضل من
رجا فراه **فط** ضمن الله رزق كل احد **فف** ضرب الحبيب اوجع **فنا** ضياء القلب
من كل الحلال **فب** ضرب اللسان اشتد من ضرب اللسان **ففي** ضل من ركن من الاشهاد **فند**
ضيق القلب اشتد من خيق المبدقة **ففا** ضاقت الدنيا من السباغ غصين **فو** ضل من راع الدنيا الدنيا

مفتی الاسلام

مفتی محمد رفیع

فصل اول

مخطوط

مفتاح السري

مفتاح

موقوف الخزانة

Handwritten signature and circular stamp.

ضاق

فتنر شاقا صدر من شاقا **ق** **حرف الطاء فتح** طاب وقتن وثق باه **قسط** طوبى لمن رزق
بالعافية **قسط** طولوا العمر مع القطاعة من مغل الاية **قا** طر مع الاشكال **قبا** طلبا لادب
خير من طلب الشعب **قبع** طاعة العدو هلاك **قعد** طاعة الله غيبة **قه** طوبى لمن اصاب له
قتو طالع من قصر لقبه **قشر** طالع حزن من قصر دجام **حرف الطاء فتح** ظلم المرء يفضحه
قسط ظلم الاعوج **فتح** ظلالمة المظالم لا يضيع **قعا** ظلم المال اشتمن
لما **قبا** ظلم السلطان كظلم الله **قبح** ظلم الظالم يتوعد الى الهلاك **قعد** ظلم الملوك
اولى من دلال العتية **قعه** ظلم عمر الظالم قصير **قعو** ظلم الكريم وسيع **قعر** ظلم القلم
تظلم الربوا **حرف اللام فتح** ظلم المشركين ملكا **ققط** غيا الكلام تطويله **قفت** عافية القلم وحيث
قفا علو العفة من الايمان **قنب** عدو العاقل خير من صديق جاهل **قفي** عقوبة الظالم اسيرة
الموت **قند** عيب كل يوميل **قنه** عسر المرء مقدمة اليسر **قنو** عليك بالتحفظ دون
الجمع من الكتب **قنصر** عبد الشجرة اذل من عبد الله **حرف الفين فتح** غنم من سلم **ققط**
غلاما قدر المتوكلين **قفس** غنية المؤمن واجدان الحكمة **قفا** ضرة الموت امون من محالة
من لا تقوى **قشب** غاب حظه من غاب نفسه **قبع** غضبك عن الحق **قبع** غدا قد
المتقين **قسه** غلام عاقل خير من شيخ جاهل **قسو** غشك من استعظك بالباطل **قصر**
غدر لك من ذلك على الاساءة **حرف الفاء** قاز من سلم من شرفه **قسط** فخر المرء بفضل اولي
من فخره باصله **ر** فضل المرء يدل على اصله **را** فرع الشيء ينحصر من اصله **رب**
تفك على خصمك بالاحتمال **رج** كفى قلب شغل **رد** فكذلك المرء بالصدق **رذ** فلتة
نعة من كفرها **رو** فطنة المرء تدل على اصله **حرف القاف** **رذ** قبول الحق من الذين
رج قول المرء يفرغ في قلبه **رط** قوة القلب من حجة الايمان **رسي** قالوا لمرء **رسي**
ريا قدره العمل **رج** من الزلل **ريب** قوة القلب من الشيع **ريج** قريبا لشرافه
ريد قلة المرء ما يهت به **ريه** زين المرء دليل دينه **ريو** قيمة المرء ما يحسنه **حرف**
الكاف **ريد** كلام الله دواء القلب **ريج** كاذب حتى ارجى الى الجنة من لم ينجح **ريك** كفى بالثيب
ناعيا خبر الموت **رك** كفى بالسود حسدك **ركا** كمال العلم في الحكم **ركب** كفى بمعيوب الدنيا
لا يبقى **رج** كفى معاك بالموت **ركد** كمال الجود بالاعتذار **ركه** كفى بالثيب داء **ركو**
كفى بالموت واعظا **ركز** كفران النعمة من عليها **حرف اللام** **ركج** لين الكلام قيدا للقلوب
ركط لين قولك تعجب **رل** لين الثيب من العمر **رلا** ليس السلطان العلم زوال **رلب**
ليس الشهرة من الرخرة **رلج** لكل مداوة مصلحة الاعداء **المحود ولد** لسانك يقضيك

مفتاح

مفتی القضاة

مكتبة

3

فَالْقَافُ

في الحظوظ

مكتبة المصطفى

